

**VYSOKÁ ŠKOLA EVROPSKÝCH A
REGIONÁLNÍCH STUDIÍ, Z. Ú., ČESKÉ BUDĚJOVICE**

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

VÝJIMEČNÝ TREST

Autor práce: Denisa Kavková

Studijní obor: Bezpečnostně právní činnost ve veřejné správě

Forma studia: Prezenční

Vedoucí práce: JUDr. Mgr. Radka Linhartová, Ph.D.

Katedra: Katedra právních oborů a bezpečnostních studií

2020

VYSOKÁ ŠKOLA EVROPSKÝCH A REGIONÁLNÍCH STUDIÍ, z.ú.

Žižkova 6, 370 01 České Budějovice

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

Jméno a příjmení studenta: Denisa Kavková

Studijní program: Bezpečnostně právní činnost

Studijní obor: Bezpečnostně právní činnost ve veřejné správě

Forma studia: Prezenční

Místo studia: Příbram

Název bakalářské práce: Výjimečný trest

Název bakalářské práce v anglickém jazyce: Exceptional punishment

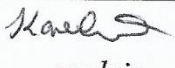
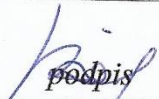
Katedra: Katedra právních oborů a bezpečnostních studií

Vedoucí bakalářské práce (jméno a příjmení, titul): JUDr. Mgr. Radka Linhartová, Ph.D.,
+420 724 912 181, Radka.Linhartova@post.cz

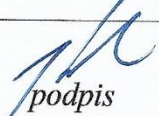
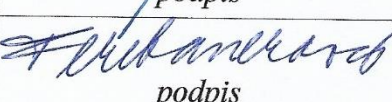

Datum zadání bakalářské práce: říjen 2019

CÍL BAKALÁŘSKÉ PRÁCE:

Hlavním cílem mé bakalářské práce je zjistit, jak média informují veřejnost dnes o ukládání výjimečného trestu prostřednictvím Kramného a jak média informovala veřejnost dříve prostřednictvím Ševčíka. Na základě provedených komparací bych dále chtěla zjistit, v čem si jsou případy a rozsudky podobné, v čem se shodují nebo naopak odlišují. Také bych chtěla zjistit, jaké změny v praxi přinesl nový TZ oproti starému TZ.

Student: Denisa Kavková	22.10.2019 datum	 podpis
Vedoucí práce: JUDr. Mgr. Radka Linhartová, Ph.D.	22.10.2019 datum	 podpis

Schvaluji zadání bakalářské práce:

Vedoucí katedry: doc. JUDr. Roman Svatoš, Ph.D.	11.11.19 datum	 podpis
Prorektorka pro studium a vnitřní záležitosti: RNDr. Růžena Ferebauerová	12.11.19 datum	 podpis
Pověřený rektor: doc. Ing. Jiří Dušek, Ph.D.	13.11.2019 datum	 podpis

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci vypracovala samostatně, na základě vlastních zjištění a s použitím odborné literatury a materiálů uvedených v seznamu použitých zdrojů.

Prohlašuji, že v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb. v platném znění souhlasím se zveřejněním své bakalářské práce v elektronické podobě ve veřejně přístupné části infodisku VŠERS, a to se zachováním mého autorského práva k odevzdanému textu této kvalifikační práce. Souhlasím dále s tím, aby toutéž cestou byly v souladu s uvedeným ustanovením zákona č. 111/1998 Sb. zveřejněny posudky vedoucí a oponentů práce i záznam o průběhu a výsledku obhajoby kvalifikační práce. Rovněž souhlasím s porovnáním textu mé kvalifikační práce systémem na odhalování plagiátů.

.....

Děkuji vedoucí bakalářské práce JUDr. Mgr. Radka Linhartová, Ph.D. za cenné rady, připomínky a metodické vedení práce.

ABSTRAKT

KAVKOVÁ, D. *Výjimečný trest : bakalářská práce*. České Budějovice : Vysoká škola evropských a regionálních studií, 2020. 60 s. Vedoucí bakalářské práce : JUDr. Mgr. Radka Linhartová, Ph.D.

Klíčová slova: výjimečný trest, doživotí, ochrana společnosti, velmi vysoká závažnost, zvláště závažný zločin.

Práce se zabývá výjimečným trestem, jeho právní úpravou, výkonem, zařazením a přeřazením odsouzeného a možností podmíněného propuštění. Dále popisuje vliv a informování médií a roli spolku Šalamoun. Praktická část je zpracována formou kauzální a komparativní metody primárních a sekundárních studií tedy rozsudků soudů a mediálních článků. Dále je zpracována formou SWOT analýzy.

ABSTRACT

KAVKOVÁ, D. *Exceptional punishment : Bachelor Thesis*. České Budějovice : The College of European and Regional Studies, 2020. 60 p. Supervisor : JUDr. Mgr. Radka Linhartová, Ph.D.

Key words: exceptional punishment, life imprisonment, protection of society, very high seriousness, particularly serious crime.

The thesis deals with the exceptional punishment, its legal regulation, execution, placement and redeployment of the convict and the possibility of conditional release. It also describes the influence and information of the media and the role of Šalamoun. The practical part is processed in the form of causal and comparative methods of primary and secondary studies, so judgments of courts and media articles. It is further processed in the form of SWOT analysis.

Obsah

ÚVOD	9
1 CÍL A METODIKA BAKALÁŘSKÉ PRÁCE	11
2 VÝJIMEČNÝ TREST	12
2.1 Trest odnětí svobody nad 20 až do 30 let.....	13
2.2 Trest odnětí svobody na doživotí	14
3 PRÁVNÍ ÚPRAVA VÝJIMEČNÉHO TRESTU OD ROKU 1961	16
4 VÝKON VÝJIMEČNÉHO TRESTU OD ROKU 1961	19
4.1 Zařazení podle typů věznic.....	21
4.1.1 Věznice s ostrahou a se zvýšenou ostrahou.....	22
4.2 Přeražení odsouzeného	22
4.3 Podmíněné propuštění z výkonu trestu odnětí svobody.....	22
5 MÉDIA	24
5.1 Mediálně nejzajímavější zločiny	25
5.2 Vliv médií a imitace zločinu	26
6 SPOLEK ŠALAMOUN	28
6.1 Roman Ševčík.....	29
6.2 Petr Kramný	30
7 KAUZÁLNÍ A KOMPARATIVNÍ METODA PRIMÁRNÍHO STUDIA	32
7.1 Rozsudek Romana Ševčíka	32
7.2 Rozsudek Petra Kramného	35
7.3 Komparace rozsudků.....	40
8 KAUZÁLNÍ METODA SEKUNDÁRNÍHO STUDIA	41
8.1 Kazuistika případu Romana Ševčíka.....	41
8.2 Kazuistika případu Petra Kramného.....	43
8.3 Vyhodnocení kauzální metody	45
9 SWOT ANALÝZA	49

ZÁVĚR.....	52
SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ.....	54
SEZNAM TABULEK A GRAFŮ.....	60

ÚVOD

Téma bakalářské práce jsem si zvolila z důvodu rozšíření znalostí o problematice výjimečného trestu, o kterém jsem již psala ve své absolventské práci a jsem schopna mu dobře porozumět.

Výjimečný trest lze v našem právním státě uložit od roku 1961. Právní úprava tohoto druhu trestu byla do současnosti (2020) několikrát měněna. Těchto změn právní úpravy tohoto institutu od roku 1961 do současnosti si lze povšimnout jak v zákoně č. 40/2009 Sb., trestního zákoníku (dále TZ) tak i v zákoně č. 141/1961 Sb. trestního řádu (dále TR). Tento trest je v našem státě považován za nejpřísnější formu trestu, který soud ukládá za podmínek stanovených zákonem. Ze samotného názvu tohoto institutu vyplývá, že výjimečný trest by měl být ukládán pouze ve výjimečných případech. Tento druh trestu se rozlišuje na trest odnětí svobody nad 20 až do 30 let a trest odnětí svobody na doživotí. Uložení tohoto trestu je možné jen za zvlášť závažný zločin, u něhož to trestní zákon dovoluje.

Ačkoli se dnes jeví výjimečný trest dosti tvrdým, v minulosti, a to dokonce ještě ve 20. století, byl výjimečným trestem trest smrti. Takže neexistovala možnost, že se odsouzený ještě někdy vrátí na svobodu. Skutečnost, že odsouzený vykonává v současnosti trest odnětí svobody nad 20 až do 30 let nebo na doživotí neznamená, že se na svobodu nemůže dostat dříve. Odsouzený může využít institutu podmíněného propuštění, může mu být udělena milost nebo se může dostat na svobodu díky amnestii. Tyto pozitiva v dřívějších stoletích nemohla ani existovat.

První část bakalářské práce je věnována vymezení institutu výjimečného trestu, jeho právní úpravě a výkonu od roku 1961. Jelikož se o ukládání tohoto druhu trestu dozvídá společnost zejména z médií, bude vypracována i samostatná kapitola s názvem Média. Následně bude zpracována kapitola, jež se věnuje organizaci, která se delší dobu zajímá o trestní případy, při nichž organizace získala podezření na možná porušování lidských a občanských práv a kde je omezena lidská svoboda. Jedná se o spolek Šalamoun, jež má určitou roli i v trestních případech, při nichž byl uložen výjimečný trest. Tato kapitola bude rozvinuta zejména o 2 trestní případy (Romana Ševčíka a Petra Kramného), při nichž byl pravděpodobně podle médií a spolku Šalamoun uložen výjimečný trest nespravedlivě. Tyto případy byly vybrány záměrně z aktuálně medializovaných kauz označovaných jako trestní případy „justičního omylu“.

V druhé části budou za pomoci kauzální a komparativní metody primárního studia (rozsudků soudů) zjišťovány změny současné právní úpravy (TZ a TŘ) v problematice ukládání výjimečného trestu, podobnosti, shody a odlišnosti případů a rozsudků. Prostřednictvím kauzální metody sekundárního studia (mediálních článků) vybraných trestních kauz bude zjišťováno, jak média informují veřejnost o ukládání výjimečného trestu na skutečných případech. Zmíněné metody budou vypracovány na trestních kauzách R. Ševčíka a P. Kramného. Na závěr za pomoci SWOT analýzy bude zjišťována současná situace zmíněných případů v prezentaci médií. Tato metoda bude vycházet z informací jak z teoretické části, tak i z praktické. Účelem těchto metod je doplnění teoretického výkladu problematiky tohoto druhu trestu o ukázky skutečných případů. Vzhledem k tomu, že Ševčík byl souzen podle starší právní úpravy než Kramný, by provedené kazuistiky a komparace mohly přinést do této problematiky něco nového.

1 CÍL A METODIKA BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

Hlavním cílem této bakalářské práce je zjistit, jaké změny v praxi přinesla současná právní úprava (TZ a TR) oproti dřívější problematice ukládání výjimečného trestu. K tomu bude provedena kauzální a komparativní metoda primárních studií (rozsudků soudů). Konkrétně se bude jednat o rozsudky trestních případů R. Ševčíka a Petra Kramného. Na základě provedených komparací bude dále zjišťováno, v čem si jsou případy a rozsudky podobné, v čem se shodují nebo naopak odlišují.

Dalším cílem je zjistit, jak média informují veřejnost o ukládání výjimečného trestu na skutečných případech: Kramného a Ševčíka. K tomuto cíli bude provedena kauzální metoda sekundárních studií, tedy konkrétně mediálních článků. V poslední řadě bude cílem zjistit, jaký je současný stav medializace u zmíněných trestných případů v rámci problematiky výjimečného trestu. K tomuto zjištění bude užita SWOT analýza. Cílem zde bude zejména zjistit, jaké hrozby medializace těchto případů způsobuje a jak je nejlépe eliminovat.

2 VÝJIMEČNÝ TREST

Výjimečný trest představuje v našem právním státě specifický typ nepodmíněného trestu odnětí svobody. Tento trest je zvláštní tím, že jeho trvání překračuje obecně nejvyšší přípustnou horní hranici trestu odnětí svobody (§ 55 odst. 1 TZ), což je možné u pachatelů, jenž spáchali nějaký z nejzávažnějších trestních činů a jejichž osobnostní rysy jsou výrazně negativní a k jejich nápravě či ochraně společnosti by nepostačovala ani obecná horní hranice trestu odnětí svobody v trvání 20 let. Jeho uložení je možné pouze za exaktně definovaných podmínek, jež se liší v jiných případech od ukládání nepodmíněného trestu odnětí svobody, způsob jeho výkonu je obligatorně stanoven (§ 56 odst. 2 písm. b), odst. 3) a možnost podmíněného propuštění z výkonu trestu je ztížena (§ 88 odst. 4, 5).¹

Tento trest je vymezen v TZ č. 40/2009 Sb., který nahradil trestní zákon č. 140/1961 Sb. V současnosti TZ rozlišuje výjimečný trest na trest odnětí svobody nad 20 až do 30 let a na trest odnětí svobody na doživotí. Může být uložen pouze za zvlášť závažný zločin, u kterého to trestní zákon dovoluje.

V porovnání s dřívějším trestním zákonem došlo k několika změnám, zejména v právní úpravě. TZ č. 140/1961 Sb., uvádí u výjimečného trestu délku trestu odnětí svobody nad 15 do 25 let a podle TZ č. 40/2009 Sb. je délka trestu odnětí svobody nad 20 do 30 let, tudíž se obě hranice trestu zvýšily o 5 let.

Po zrušení trestu smrti v roce 1990 se výjimečný trest pokládá, zejména trest odnětí svobody na doživotí, za nejvyšší formu trestu v České republice. Je jen otázkou názoru, který trest je horší, oba mají svá pro a proti.²

Zvláštní problematiku výjimečného trestu, podle kterého lze uložit tento trest i mladistvému, upravuje zákon č. 218/2003 Sb., zákon o soudnictví ve věcech mládeže. Trest odnětí svobody je druhem přísnějšího opatření, jež je možné uložit mladistvému. Výjimečný trest lze uložit mladistvému za podmínky, že spáchal provinění, za nějž TZ dovoluje uložit tento trest a „*povaha a závažnost provinění je vzhledem k zvlášť zavrženíhodnému způsobu provedení činu nebo k zvlášť zavrženíhodné pohnutce nebo k zvlášť těžkému a těžko napravitelnému následku mimořádně vysoká.*“ Za naplnění těchto podmínek a v případě, že by mladistvému

¹ VANTUCH, P. *Trestní zákoník s komentářem: komentář k zákonu č. 40/2009 Sb., ve znění pozdějších předpisů: informace z judikatury: k 1.8.2011.* Olomouc: Anag, 2011, s. 179-180.

² NAVRÁTILOVÁ, J. *Výjimečný trest.* Praha: Leges, 2010. Teoretik, s. 16.

nepostačovalo uložit opatření podle § 31 odst. 1 zákona č. 218/2003 Sb., může být mladistvému uložen výjimečný trest v trvání od 5 do 10 let.³

Účelem tohoto trestu je zejména ochránit společnost před dalším pácháním trestné činnosti, a proto musí být pachatelé nejzávažnějších trestných činů izolováni dlouhodobě ve věznici. Každý z odsouzených k tomuto trestu je umístěn do samostatné cely a stýkat se mohou pouze s odsouzenými, jimž byl uložen stejný trest. Výkon doživotně odsouzených pachatelů probíhá například ve druhém oddělení věznice Mírov nebo ve věznici Valdice, což jsou věznice se zvýšenou ostrahou. Ačkoli smyslem trestu je ochránit společnost od páchání další trestné činnosti a náprava pachatele, dlouhodobá izolace odsouzených k tomuto druhu trestu působí na jejich psychiku negativně. Odsouzení ztrácí sociální zázemí a schopnost sociální integrace. Vzhledem k závažnosti trestných činů, za niž lze uložit výjimečný trest, můžeme o těchto pachatelích říct, že jde z velké části o velice narušené osoby s psychopatologickou osobností, jenž má rysy impulzivnosti a zvýšené agrese a sklony k brutalitě, bezohlednosti a pozornost v jednání i myšlení je zaměřená na vlastní osobu (egocentrismus).⁴

Pachatel, kterému byl uložen výjimečný trest, je vždy soudem zařazen do věznice se zvýšenou ostrahou.⁵

Vzhledem k závažnosti tohoto druhu trestu by se neměl užívat stejně jako běžné druhy trestu, ale měl by být použit opravdu jen ve zcela výjimečných případech a za podmínek stanovených zákonem.

2.1 Trest odnětí svobody nad 20 až do 30 let

Tento trest je mírnějším druhem výjimečného trestu. Podle § 54 odst. 2 TZ tento trest soud může uložit pouze tehdy, *„jestliže je velmi vysoká závažnost zvlášť závažného zločinu nebo je obzvláště ztížena možnost nápravy pachatele.“* Avšak uložení trestu musí být dostatečně odůvodněno soudem, aby jeho uložení vedlo ke splnění účelu trestu.⁶

³ ČESKO. Zákon č. 218 ze dne 25. června 2003 o odpovědnosti mládeže za protiprávní činy a o soudnictví ve věcech mládeže a o změně některých zákonů (zákon o soudnictví ve věcech mládeže). In: ASPI [právní informační systém]. Praha: Wolters Kluwer ČR [vid. 2020-01-15]. § 31.

⁴ MATOUŠKOVÁ, I. *Aplikovaná forenzní psychologie*. Praha: Grada, 2013. Psyché (Grada), s. 151.

⁵ ČESKO. Zákon č. 40 ze dne 8. ledna 2009, trestní zákoník In: ASPI. Praha: Wolters Kluwer ČR [vid. 2020-01-15]. §56 odst. 2 písm. b).

⁶ FRYŠTÁK, M. *Trestní právo hmotné*. Ostrava: Key Publishing, 2015. Právo (Key Publishing), s. 160.

Ačkoli podle TZ pro uložení této mírnější formy trestu postačí i pouze jedna ze zmíněných podmínek, v mnohých případech se častěji stává, že soud ukládá tento trest za splnění obou podmínek současně. Podmínka velmi vysoké závažnosti spáchaného zvláště závažného zločinu je posuzována soudem podle okolností trestné činnosti, jenž spáchal konkrétní pachatel. Závěr druhé podmínky je založen na komplexním zhodnocení osobnosti pachatele, jež vychází zejména z jeho chování v minulosti, z jeho osobnostních charakteristik a po zvážení závěrů znaleckých posudků z oboru psychologie a psychiatrie.⁷

2.2 Trest odnětí svobody na doživotí

Tento trest je nejpřísnější formou trestu v našem státě. Může být uložen soudem pouze pachateli, který spáchal některý ze zvláště závažných zločinů, a jenž jsou uvedeny v trestním zákoně. Jedná se konkrétně o zvláště závažný zločin vraždy (§ 140 odst. 3) nebo o jiný zvláště závažný zločin, při němž byla úmyslně způsobena smrt jiného člověka. Těmito zločiny jsou: obecné ohrožení (§ 272 odst. 3), velezrada (§ 309), teroristický útok (§ 311 odst. 3), teror (§ 312), genocidium (§ 400), útok proti lidskosti (§ 401), použití zakázaného bojového prostředku a nedovoleného vedení boje (§ 411 odst. 3), válečná krutost (§ 412 odst. 3), perzekuce obyvatelstva (§ 413 odst. 3) nebo zneužití mezinárodně uznávaných a státních znaků (§ 415 odst. 3). K tomu, aby byl pachatel odsouzený k výjimečnému trestu nepostačí jen naplnění z některých skutkových podstat uvedených trestných činů, ale musí být zároveň splněny následující podmínky:

a) „takový zvláště závažný zločin je mimořádně závažný vzhledem k zvláště zavrženíhodnému způsobu provedení činu nebo k zvláště zavrženíhodné pohnutce nebo k zvláště těžkému a těžko napravitelnému následku a

b) uložení takového trestu vyžaduje účinná ochrana společnosti nebo není naděje, že by pachatele bylo možno napravit trestem odnětí svobody nad 20 až do 30 let.“⁸

První podmínka slouží pro potřeby generální prevence. Pro zvláště zavrženíhodný způsob provedení činu je charakteristické, že při provedení činu je užitá vyšší míra surovosti, zvláštní lest, zákeřnost, zvrhlost či brutalita. Může se jednat o zločin,

⁷ VANTUCH, P. *Trestní zákoník s komentářem: komentář k zákonu č. 40/2009 Sb., ve znění pozdějších předpisů: informace z judikatury: k 1.8.2011*. Olomouc. Anag. 2011, s. 181.

⁸ ČESKO. Zákon č. 40 ze dne 8. ledna 2009, trestní zákoník In: ASPI. Praha: Wolters Kluwer ČR [vid. 2020-01-15]. § 54.

jenž byl součástí teroristické akce nebo byl spáchán ve prospěch organizované zločinecké skupiny apod. Zvlášť zavrženíhodná pohnutka představuje např. situaci, kdy se pachatel snaží vyhnout trestní odpovědnosti za předchozí trestnou činnost usmrcením svědka či jiné osoby dotčené jeho trestnou činností. Mimo jiné se také může jednat o pomstychtivost za rozhodnutí úřední osoby nebo za zákonný zákrok policejního orgánu. Ke zvlášť těžkému a těžko napravitelnému následku může při úmyslném usmrcení dojít dvou a více osob. Výjimku představuje zločin vraždy, u kterého musí dojít k úmyslnému usmrcení více než dvou osob. Vedle úmyslného usmrcení lze považovat za zvlášť těžký a těžko napravitelný následek i škodu majetkovou mimořádně velkého rozsahu, vážnou těžce odstranitelnou poruchu ve fungování státního aparátu, hospodářství nebo důležitých provozů (jaderných elektráren, zdravotnické služby, letového provozu apod.). Účinná ochrana společnosti v zájmu individuální prevence představuje jeden z účelů tohoto trestu. V rámci této prevence soud zjišťuje, zda k dosažení nápravy pachatele nepostačuje uložení trestu odnětí svobody do 20 let nebo výjimečný trest nad 20 do 30 let. V případě zjištění, že pro pachatele není ani jeden ze zmíněných trestů způsobilý k zajištění jeho nápravy nebo ani v kombinaci se zabezpečovací detencí, ochranného léčení či jiného ochranného opatření, může být soudem pachateli uložen až doživotní trest, a to při splnění dalších podmínek.⁹

V roce 2018 bylo ve výkonu trestu 48 odsouzených osob k doživotnímu trestu, resp. 45 mužů a 3 ženy. Dle statistik bylo nejvíce odsouzených osob k tomuto trestu: ve věku od 45 let do nedovršených 55 let, prvotrestanců, ve svobodném rodinném stavu, se základním vzděláním a vyučením bez maturity a české národnosti.¹⁰

⁹ VANTUCH, P. *Trestní zákoník s komentářem: komentář k zákonu č. 40/2009 Sb., ve znění pozdějších předpisů: informace z judikatury: k 1.8.2011*. Olomouc: Anag. 2011, s. 182-184.

¹⁰ *Statistická ročenka Vězeňské služby České republiky* [online]. [Cit. 2019-01-27], s. 116-121. Dostupné z WWW: <<https://www.vscr.cz/wp-content/uploads/2019/05/Statistick%C3%A1-ro%C4%8Denka-2018.pdf>>.

3 PRÁVNÍ ÚPRAVA VÝJIMEČNÉHO TRESTU OD ROKU 1961

Dlouhá staletí trvalo, než se trest uplatňoval tak, jak ho známe dnes. Místo napravení pachatele se uplatňoval jako prostředek, jenž vylučoval pachatele z komunity. Před vznikem výjimečného trestu se používal trest smrti, který plnil funkci univerzálního trestu v prvotních společnostech. K trestu smrti byli odsuzováni i pachatelé, kteří spáchali triviální delikty jako drobné krádeže nebo nevěru.¹¹

Institut výjimečného trestu byl poprvé uveden v § 29 zákona č. 140/1961 Sb., trestního zákona, ve znění pozdějších předpisů. Avšak tímto trestem byl pouze trest smrti. Podmínky uložení výjimečného trestu – trestu smrti zní: *„trest smrti může uložit jen za trestný čin, u něhož to tento zákon ve zvláštní části dovoluje, a to pouze za podmínky, že stupeň nebezpečnosti takového trestného činu pro společnost je vzhledem k zvlášť zavrženíhodnému způsobu provedení činu nebo k zvlášť zavrženíhodné pohnutce nebo k zvlášť těžkému a těžko napravitelnému následku mimořádně vysoký a*

a) uložení trestu vyžaduje účinná ochrana společnosti, nebo

b) není naděje, že by na pachatele bylo možno trestem výchovně působit.“

Druhý odstavec je směřován pouze na vojáka, kterému mohl být uložen tento trest za trestný čin, jenž spáchal za branné pohotovosti státu nebo za bojové situace a to za podmínky, že *„takovým trestným činem byly zmařeny nebo podstatně ohroženy bojové akce nebo zvýšenou měrou ohrožena kázeň nebo pořádek v ozbrojených silách nebo v ozbrojeném sboru.“* V posledním odstavci je uvedeno, že *„trest smrti nelze uložit těhotné ženě ani osobě, která v době, kdy spáchala trestný čin, nepřekročila osmnáctý rok svého věku.“*

V případě, že byl pachatel odsouzen k tomuto druhu trestu *„za závažný úmyslný trestný čin, jímž pachatel získal nebo se snažil získat majetkový prospěch“*, mohl mu být soudem také se zřetelem k okolnostem spáchaného trestného činu a poměrům pachatele uložen trest propadnutí majetku.

¹¹ SPIRIT, M. Úvod do studia práva. 2. vyd., aktualiz. dle nového občanského zákoníku. Praha: Grada, 2014. Expert (Grada), s. 46.

Podle této právní úpravy mohlo dojít i k promlčení trestního stíhání a k promlčení výkonu trestu, a to v promlčecí době 20 let, pokud se nejednalo o trestné činy podle § 67a.¹²

V dalších letech byt tento zákon několikrát novelizován, avšak v případě výjimečného trestu došlo ke změně a doplnění až za příchodu novely č. 45/1973 Sb. Tato novela opět umožnila soudu uložit trest odnětí svobody nad 15 až do 25 let místo trestu smrti, v případech, kdy byl takový trest považován ke splnění účelu za dostatečný.¹³

Nová právní úprava nastala až roku 1990, která opět změnila a doplnila předchozí trestní zákon. Jednalo se o zákon č. 175/1990 Sb., jenž v souvislosti s institutem výjimečného trestu vypustil trest smrti a nahradil ho trestem odnětí svobody na doživotí. Nepřípustnost trestu smrti byla zakotvena i v Listině základních práv a svobod v článku 6 odst. 3. Tento zákon uváděl, že výjimečným trestem je trest odnětí svobody nad 15 až do 25 let a trest odnětí svobody na doživotí. Oba tresty mohou být uloženy jen za trestný čin, u něhož to tento zákon ve zvláštní části dovoluje. Soud může uložit trest odnětí svobody nad 15 až do 25 let pouze tehdy, *„jestliže stupeň nebezpečnosti trestného činu pro společnost je velmi vysoký a možnost nápravy pachatele je obzvláště ztížena.“* Trest odnětí svobody na doživotí může být uložen soudem pouze pachateli, *„který spáchal trestný čin vraždy podle § 219 odst. 2, nebo který při trestném činu vlastizrady (§ 91), teroru podle § 93 nebo § 93a odst. 3, obecného ohrožení podle § 179 odst. 3 nebo genocidia (§ 259) zavinil smrt jiného úmyslně, a to za podmíněk, že*

- a) *stupeň nebezpečnosti takového trestného činu pro společnost je mimořádně vysoký vzhledem k zvlášť zavrženíhodnému způsobu provedení činu nebo k zvlášť zavrženíhodné pohnutce nebo k zvlášť těžkému a těžko napravitelnému následku,*
- b) *uložení takového trestu vyžaduje účinná ochrana společnosti a*
- c) *není naděje, že by pachatele bylo možno napravit trestem odnětí svobody nad 15 až do 25 let.“¹⁴*

¹² ČESKOSLOVENSKO. Zákon č. 140 ze dne 29. listopadu 1961, trestní zákoník In: ASPI. Praha: Wolters Kluwer ČR [vid. 2020-01-25]. § 29, § 51 a § 67 odst. 1 písm. a).

¹³ ČESKOSLOVENSKO. Zákon č. 45 ze dne 25. dubna 1973, kterým se mění a doplňuje trestní zákon. In: ASPI. Praha: Wolters Kluwer ČR [vid. 2020-01-25]. § 29.

¹⁴ ČESKO a SLOVENSKO. Zákon č. 175 ze dne 2. května 1990, kterým se mění a doplňuje trestní zákon. In: ASPI. Praha: Wolters Kluwer ČR [vid. 2020-01-20]. § 29.

Ve srovnání této právní úpravy s předchozí právní úpravou (před rokem 1961) došlo opravdu k velkým změnám, které setrvaly až do roku 2006.

Zákon č. 320/2006 Sb. doplnil do § 29 odstavec 4, jenž uvedl další příklady trestných činů, za které lze uložit doživotní trest. Tento trest může uložit soud za podmínek stanovených v odstavci 3 a rovněž pachatel, který se dopustil trestného činu opakovaně a byl již pro takový trestný čin potrestán. Jednalo se o trestné činy: *„ublížení na zdraví podle § 222 odst. 3, trestný čin loupeže podle § 234 odst. 3, trestný čin braní rukojmí podle § 234a odst. 3, trestný čin vydírání podle § 235 odst. 4, trestný čin znásilnění podle § 241 odst. 4 nebo trestný čin pohlavního zneužívání podle § 242 odst. 4.*¹⁵

Od novely v roce 2006 nedošlo k podstatným změnám až do vydání TZ č. 40/2009 Sb. Právní úpravě problematiky výjimečného trestu dle zmíněného zákona se věnuji v samostatné kapitole 2.

¹⁵ ČESKO. Zákon č. 320 ze dne 25. května 2006, kterým se mění zákon č. 140/1961 Sb., trestní zákon, ve znění pozdějších předpisů. In: ASPI. Praha: Wolters Kluwer ČR [vid. 2020-01-16]. § 29.

4 VÝKON VÝJIMEČNÉHO TRESTU OD ROKU 1961

Podle trestního zákona č. 140/1961 Sb. výkon trestu odnětí svobody probíhal v nápravných zařízeních ministerstva vnitra. Avšak dle tohoto zákona byl výjimečným trestem pouze trest smrti, jenž byl vykonáván oběšením a při branné pohotovosti státu mohl být vykonán zastřelením. Tento trest také zahrnoval ztrátu čestných titulů, vyznamenání a vojenské hodnosti. Vedle trestu bylo možné také uložit trest propadnutí majetku.¹⁶

Následně došlo ke změně, a to s příchodem zákona č. 56/1965 Sb., kterým se mění a doplňuje trestní zákon č. 140/1961 Sb. Výkon trestu odnětí svobody probíhal v nápravně výchovných ústavech, jež se rozdělovaly na 3 skupiny. Osoba odsouzená k trestu smrti, již byl milostí zmírněn trest na trest odnětí svobody byla vždy zařazena do 3. nápravně výchovné skupiny. Pachatel, kterému měl být takto zmírněn trest nebo byl zvlášť silně narušen, mohl být také po rozhodnutí soudu umístěn do zostřené izolace po dobu 6 měsíců až do 2 let.¹⁷

V roce 1973 bylo možné uložit nejen trest smrti, ale i odnětí svobody od 15 do 25 let jako výjimečný trest.¹⁸ V roce 1990 byl zrušen trest smrti. Trest smrti byl vyměněn za trest odnětí svobody na doživotí, jenž se v našem trestním právu používal naposled v roce 1956.¹⁹

Výjimečný trest od roku 1992 byl vykonávám podobně jako v roce 1965. V této době výkon těchto trestů probíhal také v nápravně výchovných ústavech, kde odsouzené soustavně vychovávali k vedení řádného života. Soud mohl zařadit odsouzené do 3 typů nápravně výchovných skupin. Pachatelé, jenž byli odsouzeni k výjimečnému trestu, byli zařazováni do 3. nápravně výchovné skupiny.²⁰

Od roku 1999 výkon trestu odnětí svobody probíhal ve 4 základních typech věznic. Jednalo se o věznice s dohledem, s dozorem, s ostrahou a se zvýšenou ostrahou. V případě výjimečného trestu byli pachatelé vždy zařazeni do věznice se zvýšenou ostrahou. Ačkoli bylo přípustné odsouzené po určité době přeradit

¹⁶ ČESKOSLOVENSKO. Trestní zákon č. 140 ze dne 29. listopadu 1961. In: Sbirka zákonů, Československá socialistická republika. 1961, částka 65, s. 489.

¹⁷ ČESKOSLOVENSKO. Zákon č. 56 ze dne 17. června 1965, kterým se mění a doplňuje trestní zákon č. 140/1961 Sb. In: ASPI. Praha: Wolters Kluwer ČR [vid. 2020-01-20]. § 39a.

¹⁸ ČESKOSLOVENSKO. Zákon č. 45 ze dne 25. dubna 1973, kterým se mění a doplňuje trestní zákon. In: ASPI. Praha: Wolters Kluwer ČR [vid. 2020-01-20]. § 29.

¹⁹ ČESKO a SLOVENSKO. Zákon č. 175 ze dne 2. května 1990, kterým se mění a doplňuje trestní zákon. In: ASPI. Praha: Wolters Kluwer ČR [vid. 2020-01-20]. § 29.

²⁰ ČESKO a SLOVENSKO. Zákon č. 392/1992 Sb. úplné znění trestního zákona ze dne 29. listopadu 1961 č. 140 Sb., jak vyplývá ze změn a doplnění provedených zákonem ze dne 19. prosince 1962 č. 120 Sb. In: ASPI. Praha: Wolters Kluwer ČR [vid. 2020-01-20]. § 39a.

do mírnějšího typu věznice, u odsouzeného k výjimečnému trestu mohlo být tak učiněno nejméně však po vykonání 10 let tohoto trestu. K podmíněnému propuštění odsouzeného k mírnější variantě výjimečného trestu mohlo dojít až po vykonání dvou třetin uloženého trestu, u doživotního trestu až po nejméně 20 letech výkonu tohoto trestu. Takto výkon trestu odnětí svobody probíhal až do roku 2017, kdy byl zákon č. 169/1999 novelizován.²¹

V současnosti pro výjimečný trest platí právní úprava, obsažena jak v TZ, tak i v zákoně č. 169/ 1999 Sb., o výkonu trestu odnětí svobody a o změně některých souvisejících zákonů, na nějž navazujícím řadě výkonu trestu odnětí svobody, který byl vydán ministerstvem spravedlnosti jako vyhláška č. 349/ 1999 Sb. Ačkoli se jedná o nejpřísnější formu trestu v České republice za zvlášť závažné zločiny, je stále možné odsouzené motivovat ke snaze o jejich nápravu. Odsouzený pachatel k výjimečnému trestu neboli velmi nebezpečný odsouzený bývá zpravidla umístěn po jednom do oddílu, jenž má zesílené stavebně technické zabezpečení. O tom, zda bude odsouzený umístěn do tohoto zabezpečení rozhoduje ředitel věznice. Umístění se koná na dobu nejdéle 90 dnů, avšak za předpokladu, že odsouzený bude ohrožovat bezpečnost jiných lidí i nadále, lze odsouzeného v tomto umístění ponechat opakovaně na dobu nejdéle 180 dnů. Proti rozhodnutí ředitele věznice se může odsouzený bránit prostřednictvím stížnosti a to do 3 dnů od doručení rozhodnutí.²²

Kromě zmíněných právních předpisů, jež upravují problematiku výkonu trestu se také této problematice věnuje i Koncepce vězenství do roku 2025, v níž se uvádí současný stav výkonu trestu a návrhy cílů pro zlepšení českého vězenství. Podle této koncepce se u přeřazování a zařazování odsouzených projeví problémy v souvislosti s eventuálními rozdíly v rozhodnutí soudů v podobných případech, s nebezpečím samotného formalismu nebo s nedostačujícím zohledňováním kriminogenních a bezpečnostních hledisek, jež se při výkonu trestu u odsouzených vyvíjí a mění. Dalším problémem je výkon odnětí svobody ve vztahu k nápravě pachatele trestného činu, jež je uskutečňován v nepříliš vhodných vězeňských zařízeních. Jedná se jak o stránku materiální, tedy technické vybavení, tak i o složení vězeňské populace, jež na odsouzeného působí jako negativní faktor utvrzující inspiraci pro opakování další trestné činnosti. Dle doporučení Evropských vězeňských

²¹ ČESKO a SLOVENSKO. Zákon č.140 ze dne 29. listopadu 1961, trestní zákon. In: ASPI. Praha: Wolters Kluwer ČR, [vid. 2020-01-25]. § 39a-39b, § 62.

²² ČESKO. Zákon č. 169 ze dne 30. června 1999 o výkonu trestu odnětí svobody a o změně některých souvisejících zákonů. In: ASPI. Praha: Wolters Kluwer ČR [vid. 2020-01-26]. § 72a.

pravidel č. 51.4, věznění každého odsouzeného musí probíhat v takových bezpečnostních podmínkách odpovídajících přiměřenému stupni rizika.²³

4.1 Zařazení podle typů věznic

V první řadě musí být odsouzený zařazen do některého z typů věznic, o kterém rozhoduje soud dle zvláštního zákona. Při uložení výjimečného trestu odnětí svobody na doživotí je vždy pachatel zařazen do nejpřísnější kategorie věznice se zvýšenou ostrahou. V případě trestu odnětí svobody nad 20 až 30 let, může být odsouzený zařazen do méně přísnější kategorie věznice, konkrétně do věznice s ostrahou. Avšak to záleží na uvážení soudu a na splnění podmínek, které jsou uvedeny v § 56 odst. 3, TZ.²⁴

V říjnu 2017 došlo ke změně TZ, zákona č. 169/1999 Sb., o výkonu trestu odnětí svobody a další související zákony. Podle této novinky se člení pouze na 2 typy věznic: s ostrahou, se zvýšenou ostrahou. Dále se člení podle způsobu vnějšího střežení, režimu výkonu trestu a zajištění bezpečnosti. Systém ostrahy tvoří tři oddělení podle stupně zabezpečení: s nízkým stupněm zabezpečení, se středním stupněm zabezpečení a vysokým stupněm zabezpečení. Do těchto oddělení se umisťují odsouzení dle míry vnějšího a vnitřního rizika.

Vnější riziko je představeno jako míra nebezpečnosti odsouzeného pro společnost, hlavně s ohledem na trestnou činnost, za níž mu byl uložen trest, forma zavinění a délka trestu, avšak také se přihlíží k tomu, jestli už byl ve výkonu trestu. Vnitřní riziko naopak představuje míru rizika ohrožení bezpečnosti během výkonu trestu a přihlíží se na individuální charakteristiku odsouzeného a v níž jde zejména o povahu jeho trestné činnosti, hrozba útěku, nevykonaná ochranná opatření a jak probíhaly jeho předchozí výkony trestů.²⁵

²³ VS ČR. 2015. Koncepce vězeňství do roku 2025. 2015. [online]. Praha: Ministerstvo spravedlnosti ČR, 2015 [cit. 2019-01-27], s. 154, 157-158. Dostupné z WWW: <<http://vs.cr.cz/wpcontent/uploads/2017/06/Koncepce-vezenstvi.pdf>>.

²⁴ ČESKO. Zákon č. 40 ze dne 8. ledna 2009, trestní zákoník. In: ASPI. Praha: Wolters Kluwer ČR [vid. 2020-01-26]. § 56.

²⁵ ČESKO. Zákon č. 58 ze dne 19. ledna 2017, kterým se mění zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 169/1999 Sb., o výkonu trestu odnětí svobody a o změně některých souvisejících zákonů, ve znění pozdějších předpisů, a další související zákony.. In: ASPI. Praha: Wolters Kluwer ČR [vid. 2020-01-28]. Část druhá: Změna zákona o výkonu trestu odnětí svobody § 8 a § 12a.

4.1.1 Věznice s ostrahou a se zvýšenou ostrahou

Věznice s ostrahou je v postavení na druhém místě, co se týče v pořadí nejpřísnějších typů věznic. Pohyb je zde organizovaný a probíhá výhradně pod dohledem zaměstnance vězeňské služby. Pod dohledem zaměstnance vězeňské služby se taktéž realizují i návštěvy odsouzeného a to v návštěvní místnosti. Práci odsouzený vykonávají na pracovištích uvnitř věznice. Odsouzený za účelem návštěvy může opustit věznici až na 24 hodin, jedenkrát za 2 měsíce, a to pod podmínkou, že mu bude ředitelem věznice udělena kázeňská odměna.

Věznice se zvýšenou ostrahou je nejpřísnějším typem věznic. Odsouzení se zde pohybují organizovaně a vždy pod dohledem příslušníka vězeňské služby. Práci vykonávají buď přímo na cele, nebo uvnitř věznice, kde musí být také střeženi. Ani návštěvy se neobejdou bez dohledu. Odsouzenému nemůže být udělena kázeňská odměna formou opuštění věznice v souvislosti s návštěvou.²⁶

4.2 Přerazení odsouzeného

Podmínky pro přerazení odsouzeného do mírnějšího režimu věznice se u jednotlivých trestů liší délkou už vykonaného trestu. U trestu odnětí svobody nad 20 až do 30 let je nutné, aby odsouzený vykonal alespoň jednu třetinu uloženého trestu a u trestu odnětí svobody na doživotí alespoň 10 let. Avšak záleží také na chování odsouzeného a na způsobu, jakým plní své povinnosti, jež by měly odůvodňovat závěr, že jeho přerazení přispěje k jeho nápravě. Poté na návrh odsouzeného může soud rozhodnout o přerazení do věznice mírnějšího typu. Naopak když tyto podmínky odsouzený nesplní, není možné ho přeradit.²⁷

4.3 Podmíněné propuštění z výkonu trestu odnětí svobody

Podle TZ, podmíněné propuštění z výkonu trestu odnětí svobody (§ 88) je přípustné po právní moci rozsudku odsouzeného, v případě prokázání svého polepšení chováním a plněním svých povinností, soud přijme záruku za dovršení nápravy odsouzeného anebo od něho může být očekáváno, že v budoucnosti povede řádný život. Osoby odsouzené k výjimečnému trestu odnětí svobody nad 20 až do 30

²⁶ Vazební věznice Praha – Pankrác. *Výkon trestu odnětí svobody* [online]. [Cit. 2018-10-24]. Dostupné z WWW: <<https://www.vscr.cz/vazebni-veznice-praha-pankrac/o-nas/vykon-vezenstvi/vykon-trestu-odneti-svobody/>>.

²⁷ ČESKO. Zákon č. 40 ze dne 8. ledna 2009, trestní zákoník. In: ASPI. Praha: Wolters Kluwer ČR [vid. 2020-01-29]. § 57.

let musí vykonat minimálně 2/3 uloženého trestu a osoby odsouzené na doživotí nejméně 20 let uloženého trestu. S přihlédnutím na okolnosti činu v obou případech, za který byla osoba odsouzena a na povahu její osobnosti nesmí hrozit opakování spáchaného nebo jiného obdobného zvláště závažného zločinu.

Avšak pro zpřísnění trestu odnětí svobody na doživotí podle § 54 odst. 4 TZ platí, že do doby podmíněného propuštění se nezapočítává doba výkonu trestu ve věznici se zvýšenou ostrahou, ze které je možné přestoupit do mírnějšího typu věznice až po 10 letech výkonu trestu. Tudíž podmíněné propuštění u trestu odnětí svobody na doživotí je přípustné nejdříve po 30 letech výkonu trestu. Další kritéria nejsou specifikována, avšak k podmíněnému propuštění by mělo docházet opravdu jen výjimečně, protože pachatelé těchto výjimečných trestů by měli být co nejdéle izolováni od společnosti, tak jak jim bylo soudem uloženo. Dle § 91 odst. 4 opětovné podmíněné propuštění u trestu odnětí svobody nad 20 až do 30 let je možné po výkonu dvou třetin zbytku trestu. U trestu odnětí svobody na doživotí opětovné podmíněné propuštění není možné.²⁸

Další důležitou právní úpravu o podmíněném propuštění z trestu odnětí svobody na doživotí nalezneme v § 331 zákona č. 141/1961 Sb., TŘ. O tom, zda bude odsouzený podmíněně propuštěn, rozhoduje soud. K tomu, aby soud mohl rozhodnout o podmíněném propuštění, musí státní zástupce nebo ředitel věznice, ve které si odsouzený odpykává trest, podat návrh k soudu na žádost odsouzeného nebo i bez žádosti ve veřejném zasedání. Je nutné, aby odsouzený k žádosti o podmíněném propuštění připojil i kladné stanovisko ředitele věznice, jinak o jeho žádosti nebude rozhodnuto a bude mu navráceno společně s poučením o nutném přiložení kladného stanoviska ředitele věznice, jak jsem již zmínila. Pokud bude žádost zamítnuta, může být opětovně podána až po uplynutí šesti měsíců od zamítnutého rozhodnutí a to z důvodu neuplynutí stanovené lhůty v zákoně pro podmíněné propuštění. Také zájmové sdružení občanů může navrhnout podmíněné propuštění, a to za podmínky, že nabídne za odsouzeného převzetí záruky za jeho dovršení nápravy. Když s tím odsouzený bude souhlasit, může si zájmové sdružení zjistit jeho stav převýchovy, a to ještě před podáním návrhu u ředitele věznice.²⁹

²⁸ ČESKO. Zákon č. 40 ze dne 8. ledna 2009, trestní zákoník. In: ASPI. Praha: Wolters Kluwer ČR [vid. 2020-01-15].

²⁹ ČESKO a SLOVENSKO. Zákon č. 141 ze dne 29. listopadu 1961 o trestním řízení soudním In: ASPI. Praha: Wolters Kluwer ČR [vid. 2020-01-26].

5 MÉDIA

Informovanost veřejnosti vychází primárně ze zdrojů masmédií a to už od počátku jejich samotné existence. Ačkoli zločinnost byla souzena nebo trestána odlišně než v současnosti, zejména se zaměřím na zločiny, za které se dnes ukládá výjimečný trest, jež už jsem uvedla v kapitole 2, považuji za důležité zmínit, jak a odkud občané získávají informace o dané problematice. Poznatky, které čerpají čtenáři prostřednictvím médií, ovlivňují jejich povědomí o zločinech, jak o tomto tématu budou s okolím diskutovat nebo jaká opatření budou považovat za potřebné k eliminování zločinnosti.

I přestože věrohodnost médií snad od samého počátku nebyla nikdy stoprocentní, čtenáři se o tento zdroj se zájmem už dlouhá léta opírají, protože kuriozita zločinnosti nebo kriminality je prostě přitahuje. Proto média dávají čím dál větší prostor tomuto tématu, což potvrzují výsledky celosvětových výzkumů jako např. výzkum britského kriminologa R. Reinera z roku 2002 nebo Ch. Pfeiffera z roku 2005, který provedl výzkum v Německu.³⁰ Atraktivnost k tématice zločinnosti projevil např. Northcliffe v Daily Mail, jenž se řídil mottem „Dejte mi jednu vraždu denně“, jeho zprávy obsahovaly rozhovory s policisty a dokonce i se zločinci.³¹

Média svou informační činností mohou provozovat s velkou volností. Může za to svoboda projevu, jež patří mezi základní lidská práva. Každý, tedy i tisk má právo vyjadřovat své názory, svobodně vyhledávat, přijímat a rozšiřovat ideje a informace bez cenzury a bez ohledu na hranice státu. Tuto svobodu včetně práva vyhledávání a šíření informací je možné omezit zákonem. A to v případě opatření v demokratické společnosti, jež jsou „nezbytná pro ochranu práv a svobod druhých, bezpečnost státu, veřejnou bezpečnost, ochranu veřejného zdraví a mravnosti.“ Díky činnosti médií je tedy realizováno právo veřejnosti na svobodný přístup k informacím. Naopak zde také vystupuje právo občanů na zachování jejich lidské důstojnosti, osobní cti, dobré pověsti, právo ochrany jejich jména, právo ochrany před neoprávněným zasahováním do soukromého a rodinného života a právo ochrany před neoprávněným shromažďováním, zveřejňováním nebo jiným zneužíváním údajů

³⁰ TOMÁŠEK, J. *Úvod do kriminologie: jak studovat zločin*. Praha: Grada, 2010. s. 32 - 33.

³¹ BEDNAŘÍK, P., J. JIRÁK a B. KÖPPOVÁ. *Dějiny českých médií: od počátku do současnosti*. Praha: Grada, 2011. Žurnalistika a komunikace. s. 130.

o své osobě.³² Objektivní obraz skutečnosti jsou taktéž právem občana. Realizací činnosti novináře dochází k přijmutí odpovědnosti za včasné, pravdivé, úplné a nezkreslené informace, které jsou veřejnosti předávány. Důvěryhodné, slušné a seriózní informace zvyšují médiím autoritu. K tomu, aby se práva a svobody novinářů i občanů nedostávaly do konfliktu, bylo potřeba tyto práva a svobody sladit a stanovit odpovědnost novinářů za jejich činnost. Za tímto účelem Syndikát novinářů České republiky vypracoval Etický kodex novináře,³³ jenž je pro jeho členy závazný. Všichni čeští a moravští novináři bez ohledu na jejich členství v syndikátu byli vyzváni k jeho dobrovolnému dodržování.³⁴

5.1 Mediálně nejzajímavější zločiny

Jedná se o zločiny, za které by dnes byl pachatel odsouzen k výjimečnému trestu. Tedy jsou to zejména zločiny, jež nejsou zcela běžné, ba naopak jsou výjimečné a závažné. Pro média je důležité, aby upoutala pozornost. Příkladem zločinem může být např. vražda. Lze tedy konstatovat, že veřejnost se nedozví o všech trestných činech, ale pouze jen o těch vybraných. S největší pravděpodobností se dozvíme o zločinech, u kterých existuje možnost zjednodušení, s násilným a sexuálním podtextem, v případech, kdy se stane obětí nebo pachatelem celebrita nebo veřejně známá (vysoce postavená) osobnost. Nejvíce také osloví příjemce zprávy o zločinu, jež byl spáchán někde poblíž (v sousedství), nebo když se zločin dotkne oběti ze stejné sociální vrstvy. Avšak k tomu, aby média opravdu zapůsobila, musí používat vizuálně poutavé snímky. Dalším zajímavým tématem pro novináře jsou děti a mládež, ačkoli se jedná o poměrně citlivé téma.³⁵

Kvůli medializaci těchto nejzávažnějších trestných činů dochází ke skreslování policejních statistik o jejich četnosti. Nezanedbatelný vliv na vznik nepřesných představ o skutečné četnosti trestných činů v realitě, mají právě média, jež častěji přináší zprávy o mediálně kuriózních událostech, jakými jsou např. vraždy než o méně „kuriózních“ trestných činech. Tato skutečnost byla potvrzena několika výzkumy nejen v ČR, ale také v zahraničí. Například už v roce 2003 bylo toto potvrzeno

³² ČESKO a SLOVENSKO. Usnesení předsednictva České národní rady ze dne 16. prosince 1992 o vyhlášení Listiny základních práv a svobod (LZPS) jako součásti ústavního pořádku České republiky. In: ASPI. Praha: Wolters Kluwer ČR [vid. 2020-02-10]. Čl. 10 a 17.

³³ OSVALDOVÁ, B. *Zpravodajství v médiích*. 2., upr. vyd. Praha: Karolinum, 2011. s. 142-144.

³⁴ Syndikát novinářů ČR, z.s. *Etický kodex* [online]. 2017, [cit. 2020-02-13]. Dostupné z WWW: <<https://syndikat-novinaru-cr-z-s.webnode.cz/etika/kodex/>>.

³⁵ TOMÁŠEK, J. *Úvod do kriminologie: jak studovat zločin*. Praha: Grada, 2010. s. 35-40.

Sociologickým ústavem AV ČR (Centrum pro výzkum veřejného mínění) v provedeném výzkumu s názvem „*Kriminalita a úspěšnost policie v očích české veřejnosti*.“³⁶ V roce 2019 byl Institutem pro kriminologii a sociální prevenci dokončen výzkum „*Prezentace kriminality a jejího trestání v médiích*“, jež prováděla Mgr. Lucie Háková. Podle tohoto výzkumu příspěvky kriminálního zpravodajství obsahovaly 43 %, násilné kriminality, zatímco podle policejních statistik pouze necelých 6 %.³⁷ Toto u určité společnosti může vyvolat strach z kriminality, z potencionální viktimmnosti a také volání po represivních opatřeních.³⁸ Tento strach sice může být vnímán pozitivně (jako zvýšená opatrnost) ale může vést i k sociálně patologickým jevům (např. „brát věci do vlastních rukou“ namísto spoléhání se na policii).³⁹ Média by měla podávat o případech citlivé, kvalitní a vyvážené informace, aby byly naplněny žádoucí a pozitivní efekty. Informace by mohly mít výchovnou a preventivní funkci směrem k veřejnosti.⁴⁰

5.2 Vliv médií a imitace zločinu

Každý jedinec, který čte noviny, sleduje nebo poslouchá zprávy je do určité míry nějak ovlivněn. Podle mého názoru záleží na osobních zkušenostech a znalostech, na jejichž základě příjemce zprávy vyhodnocuje možnou pravdivost a skutečnost, což vede k tomu, jak moc bude čtenář nebo posluchač ovlivněn. Jinak řečeno, to, co si od médií přečteme, slyšíme či vidíme, určitým způsobem formuluje naše názory. Z hlediska zpráv o zločinnosti a její kontrole, veřejnost bývá z velké části informována právě ze zdrojů masmédií, a proto o dané problematice často smýšlí mylně. Avšak faktorů, jež formují představy, a mínění příjemců zpráv existuje mnohem více.⁴¹

V souvislosti s ovlivňováním veřejnosti masmédií dochází od počátku existence medializace k imitacím zločinů, a to i těch nejtěžších, kterých se dopouští

³⁶ Studie Centra pro výzkum veřejného mínění Sociologického ústavu AV. *Kriminalita a úspěšnost policie v očích české veřejnosti* [online]. (srov. CVVM 2003). [Cit. 2020-02-13] Dostupné z WWW: <https://cvvm.soc.cas.cz/media/com_form2content/documents/c2/a294/f9/100206s_ob30409.pdf>.

³⁷ Mgr. Háková L. Institut pro kriminologii a sociální prevenci. *Prezentace kriminality a trestních sankcí v médiích* [online]. 2019, [cit. 2020-02-13]. Dostupné z WWW: <<https://www.vfsfs.cz/periodika/forezniv-vedy-2019-1-04.pdf>>.

³⁸ MAGUIRE, M., MORGAN, R. a REINER, R. *The Oxford handbook of criminology*. 4. vyd. New York: Oxford University Press Inc., 2007, s. 377.

³⁹ CHADEE, D. *Fear of Crime and the Media: from perceptions to reality*. Criminal Justice Matters. 2001, roč. 43, č. 1. s. 10.

⁴⁰ MARSH, I. a MELVILLE, G. *Crime, justice and the media*. 1. vyd. New York: Routledge, 2009, s. 110

⁴¹ TOMÁŠEK, J. *Úvod do kriminologie: jak studovat zločin*. Praha: Grada, 2010. s. 45–46.

např. masový vrazi. Zločinci napodobují a inspirují se zločiny, jež spáchali jiní zločinci, a to díky zprávám, které publikují média. První případ tohoto vedlejšího účinku medializace byl zaznamenán roku 1916, jednalo se o celou řadu zločinů prokazatelně inspirované případem J. Rozparovačem. Napodobování tohoto zločinu narůstalo, což vedlo kriminalisty k uvědomění, jak zločinci využívají informace získané z novin. Tedy tento jev se stal i předmětem bádání odborníků v 2. polovině 20. století, a díky tomu ho dnes můžeme nazývat „imitačním efektem“.

Riziko „nakažlivosti zločinu“ lze dnes monitorovat, měřit a zaznamenávat prostřednictvím řad nástrojů, jež byla vyvíjena po celém světě. Úkolem těchto nástrojů je účinně předpovídat možnosti výskytu dalších trestných činů v určité oblasti v podmíněnosti na určité kriminální činnosti.⁴² Naopak pozitivní roli hraje medializace například při pátrání po pohřešovaných osobách. K tomu, aby bylo pátrání efektivní, je potřeba nejprve, aby Policie ČR vyrozuměla média. Za složku Policie ČR může s médii komunikovat pouze pracovník preventivně informační skupiny (PIS), jenž je k tomu odborně vyškolen. Média se následně postarají o informovanost veřejnosti, což je účelné, protože aktivita a zejména všímavost veřejnosti jsou v této situaci nenahraditelné.⁴³

⁴² DRBOHLAV, A. *Psychologie masových vrahů: příběhy temné duše a nemocné společnosti*. Praha: Grada, 2015. Psyché (Grada). s. 246.

⁴³ ČESKO. Závazný pokyn policejního prezidenta ze dne 20.10.2010 č. 135/2010 o pátrání. In: Sbírká Interních aktů řízení policejního prezidia České republiky. [vid. 2020-02-15]. Čl. 18.

6 SPOLEK ŠALAMOUN

Tento spolek funguje jako nevýdělečná organizace, jejíž náklady jsou hrazeny z dobrovolných darů jejích členů, z nadačních grantů, z příspěvků dobrovolných dárců a také z příspěvků občanů, jejichž případy se organizace zabývá. Spolek se věnuje zejména těm případům trestního řízení, u kterých alespoň z prvních informací získali podezření na možné porušování lidských a občanských práv a kde je omezena lidská svoboda.

Když se na spolek někdo obrátí s žádostí o pomoc, nejprve si od žadatele vyžádají kopie úředních písemností (aspoň těch základních: sdělení obvinění, usnesení o vzetí do vazby, obžaloba, rozsudek atd.) z důvodu získání objektivního pohledu na daný případ a ze zkušenosti i z těchto dokumentů lze rozpoznat, jestli došlo k porušení práva na spravedlivý proces či porušení zákona apod. Následně u vybraných případů sledují jejich průběh a vývoj. Od žadatelů si vyžádají jasné formulace týkající se jejich případů (v čem spatřují porušení spravedlnosti a o co konkrétně opírají tvrzení o své nevinně), jsou jim kladeny nepříjemné otázky a shromažďují informace a podklady. U případů, jež prošly zmíněnou selekcí se spolek angažuje. Mezi další činnosti spolku patří: návštěvy soudů a veřejných líčení, podávání podnětů příslušným orgánům činným v trestním řízení a soudům, obracení se se stížnostmi a podněty i na další instituce. Některé z případů medializují a seznamují s nimi veřejnost.

Spolek také dříve držel i protestní hladovku (v případě invalidního vozičkáře), může využívat § 3 až 6 a § 183 TŘ a být přímo účastníky řízení, ve zvlášť odůvodněných případech nabídli soudu společenskou záruku a v některých případech obžalovaní zvolili jako obecné zmocněnce představitele spolku. Dále v odůvodněných případech se spolek obrací s žádostí o udělení milosti na prezidenta republiky, kdy v několika případech byly argumenty spolku akceptovány a milost byla udělena. Některým případům se věnují i několik let. Všichni ve Spolku Šalamoun působí pouze jako občanskí aktivisté, nikoliv jako placení zaměstnanci.

Z představení spolku Šalamoun je zajímavá následující citace: *„My zásadně nesuplujeme roli advokátů a obhájců. Nemíníme pomáhat zločincům v jejich kličkování paragrafy, či v jejich boji o co nejmenší trest, či v jejich snaze o výhodnější právní kvalifikaci jejich trestného činu. My chceme pomáhat jenom tam, kde dospějeme k přesvědčení, že došlo k porušení základních občanských a lidských*

práv, zákona a spravedlnosti.“⁴⁴ V současné době se spolek zabývá zejména trestní kauzou Romana Ševčíka a Petra Kramného, které jsou blíže popsány níže.

6.1 Roman Ševčík

Spolek Šalamoun srovnává ve svém článku případ Romana Ševčíka s případem polského občana Tomazse Komendy, jež po prokázání jeho nevinu byl propuštěn na svobodu po 18 letech vězení. Oba měli několik svědků, podle nichž se nacházeli oba v okamžiku činu zcela jinde. Vzhledem k tomu, že v každém státě funguje justice, zákony apod. trochu odlišně, nevidím důvod, proč srovnávat českou justici s polskou justicí. Zjištění, že polské soudy takto pochybily, je sice nepříjemné a znepokojující, ale pořád se jedná o jinou zemi, jiné soudce a jiné zákony.

Avšak v případě Ševčíka existují 3 svědci, kteří ho za pachatele nikdy neoznámili, a dokonce ho vyloučili. Dalšími důkazy svědčící o jeho nevině jsou: přiznání vynucené bitím, nenašla se žádná jeho biologická ani daktyloskopická stopa, naopak našlo se několik neztotožněných otisků prstů, záhadně zmizelé krevní stopy a zejména cigaretový nedopalek zn. Clea s krevní skupinou, která nepatřila nikomu z obyvatel bytu, ale ani Ševčíkovi. Díky záruce Spolku Šalamoun byl propuštěn z výkonu trestu, ale následně byl převezen do léčebny. Vězení prožíval velmi těžce, nikdo s ním během výkonu trestu vůbec nepracoval. Podle tohoto spolku má případ Ševčíka ještě jednu unikátnost a to, že rozsudek Krajského soudu v Brně nebyl nikdy přezkoumán. Proto se spolek Šalamoun snaží o obnovu řízení po 30 letech s cílem očištění Ševčíkova jména.⁴⁵ Ševčík podal proti rozsudku Krajského soudu v Brně odvolání, avšak následně ho vzal zpět z důvodu nátlaku, že mu mohl být navržen i trest smrti. Tím, že podle spolku Šalamoun poslali nevinného na tolik let do těžkého žaláře, se dopustily soudy justičního zločinu. Kromě již zmíněných svědků a vynuceného přiznání bitím Ševčíka vyšetřovateli, se zde také hovoří o opakovaném sexuálním zneužívání, jež bylo jeho první sexuálním zážitkem.

⁴⁴ Spolek Šalamoun - spolek na podporu nezávislé justice v ČR. *O Spolku Šalamoun* [online]. [Cit. 2020-02-04]. Dostupné z WWW: <<http://spoleksalamoun.com/o-spolku-salamoun/>>.

⁴⁵ PERIČEVIČ, V. Šalamoun - spolek na podporu nezávislé justice v ČR. *Roman Ševčík český Tomazs Komenda* [online]. [Cit. 2020-02-04]. Dostupné z WWW: <<http://spoleksalamoun.com/sd/novinky/hlavni-stranka/sevcik-komenda.html>>.

Vzhledem k tomu, že byl v nedávné době Ševčík propuštěn z psychiatrické léčebny, pouze s 5 000 Kč a bez střechy nad hlavou, byl mu zřízen transparentní účet, aby mohl žít důstojně a nestal se bezdomovcem.⁴⁶

Je zajímavé, že ačkoliv se spolek Šalamoun snažil mnoho let o Ševčíkovo podmíněné propuštění z výkonu trestu, podařilo se tak, až po tolika letech, kdy již Ševčík vykonal 20 let trestu (následně byl umístěn do psychiatrické léčebny).

6.2 Petr Kramný

Spolek Šalamoun, jenž se dlouhodobě zabývá kauzou Petra Kramného, poukazuje nejprve na podjatost předsedkyně senátu Krajského soudu v Ostravě, JUDr. Renáty Gilové, jež se měla podle spolku pro podjatost sama vyloučit na základě § 30 odst. 2 TŘ a také na vyloučení předsedy senátu 6T Nejvyššího soudu ČR JUDr. Vladimíra Veselé a následně i celého senátu 6T. Dále se zde uvádí skutečnosti znaleckých posudcích, na jejichž základě byl Kramný odsouzen.⁴⁷ O těchto znaleckých posudcích se hovoří také v článku s názvem „Kauza Kramný v roce 2020.“ Ze zjištění spolku vyplynulo, že znalecké posudky, jež prokazovaly smrt poškozených elektrickým proudem, byly padělány, konkrétně se jednalo o obrázky srdce s údajným wawe syndromem. Znalci, jež tyto posudky vypracovali již na Ústavu soudního lékařství v Ostravě nepracují, taktéž už zde nepracuje ani bývalý přednosta tohoto ústavu MUDr. Dvořáček, který se osobně účastnil hlavních líčení v tohoto případu a souběžně si vykazoval pracovní činnost na ústavu soudního lékařství. Proti znaleckému ústavu Nemocnice České Budějovice a.s., který vypracoval revizní znalecký posudek, bylo následně zahájeno správní řízení o zániku práva vykonávat znaleckou činnost.⁴⁸ Dále bylo také zjištěno, že přepisy odposlechů, příslušník Policie ČR kpt. Alois Kubiena zčásti upravil a zčásti zcela zfalšoval.⁴⁹

⁴⁶ BOK, J. Šalamoun - spolek na podporu nezávislé justice v ČR. *Proč transparentní účet pro Romana Ševčíka?* [online]. [Cit. 2020-02-04]. Dostupné z WWW: <<http://spoleksalamoun.com/sd/novinky/hlavni-stranka/sevcik-ucet-transparentni.html>>.

⁴⁷ BOK, J. a PERIČEVIČ, V. Šalamoun - spolek na podporu nezávislé justice v ČR. *Petr Kramný - nekonečný příběh* [online]. [Cit. 2020-02-04]. Dostupné z WWW: <<http://spoleksalamoun.com/sd/novinky/hlavni-stranka/Kramny-nekonecny-pribeh.html>>.

⁴⁸ Šalamoun - spolek na podporu nezávislé justice v ČR. *Kauza Kramný v roce 2020* [online]. [Cit. 2020-02-04]. Dostupné z WWW: <<http://spoleksalamoun.com/sd/novinky/hlavni-stranka/kramny-rok-2020.html>>.

⁴⁹ PERIČEVIČ, V. Šalamoun - spolek na podporu nezávislé justice v ČR. *Petr Kramný by měl s obnovou řízení uspět, říká uznávaný bývalý soudce JUDr. Pavel Kučera* [online]. [Cit. 2020-02-04]. Dostupné z WWW: <<http://spoleksalamoun.com/sd/novinky/hlavni-stranka/rozhovor-judr-pavel-kucera.html>>.

Kramný byl nazýván médii šílenou vraždící zřůdou, avšak po angažovanosti spolku se veřejný prostor začal rozdělovat na skupiny odpůrců a zastánců,⁵⁰ následně po zjištěných skutečnostech spolku Šalamoun se začalo v médiích hovořit o justičním omylu a zločinu.⁵¹ S ohledem na zjištěné skutečnosti, se spolek Šalamoun snaží o obnovu řízení, neboť již neexistují žádné důkazy, které by Kramného usvědčovaly. Tento spolek projevuje obrovskou snahu, aby prokázal Kramného nevinu. Dle rozhovoru spolku s uznávaným bývalým soudcem JUDr. Pavlem Kučerou by měl Kramný minimálně při povolení obnovy řízení uspět.⁵²

⁵⁰ Šalamoun - spolek na podporu nezávislé justice v ČR. *Petr Kramný - smutné čtyřleté výročí selhání justice* [online]. [Cit. 2020-02-04]. Dostupné z WWW: <<http://spoleksalamoun.com/sd/novinky/hlavni-stranka/petr-kramny-ctyri-roky.html>>.

⁵¹ PERIČEVIČ, V. Šalamoun - spolek na podporu nezávislé justice v ČR. *Tisková zpráva Spolku Šalamoun k trestní věci Petra Kramného* [online]. [Cit. 2020-02-04]. Dostupné z WWW: <<http://spoleksalamoun.com/sd/novinky/hlavni-stranka/tiskova-zprava-kramny-podvrh.html>>.

⁵² PERIČEVIČ, V. Šalamoun - spolek na podporu nezávislé justice v ČR. *Petr Kramný by měl s obnovou řízení uspět, říká uznávaný bývalý soudce JUDr. Pavel Kučera* [online]. [Cit. 2020-02-04]. Dostupné z WWW: <<http://spoleksalamoun.com/sd/novinky/hlavni-stranka/rozhovor-judr-pavel-kucera.html>>.

7 KAUZÁLNÍ A KOMPARATIVNÍ METODA PRIMÁRNÍHO STUDIA

Tato kapitola je věnována kauzální a komparativní metodě primárního studia dokumentů trestních případů Romana Ševčíka a Petra Kramného. Těmito primárními dokumenty byly rozsudky krajských soudů (sp. zn. 50T 5/2015 a sp. zn. 1T 9/90). Rozsudky Krajských soudů byly získány na základě zákona o svobodném přístupu k informacím. Tyto případy a metody byly vybrány záměrně pro provedení metody komparace rozsudků v časovém intervalu od roku 1990 do roku 2016. Provedené metody doplňují teoretický výklad problematiky judikatury výjimečného trestu o ukázky skutečných rozsudků.

7.1 Rozsudek Romana Ševčíka

O rozsudku Romana Ševčíka rozhodl Krajský soud v Brně ve složeném senátě a v hlavním líčení 14. listopadu 1990. Rozsudek obsahuje 45 stran. Právní moci nabyl dne 11. 3. 1991.

Jelikož se jedná o rozsudek ukládající úhrnný trest, bylo zde označeno více spáchaných trestných činů. Obžalovaný spáchal pokus trestného činu znásilnění (podle § 8 odst. 1 k § 241 odst.1, odst. 2 trestního zákona), trestný čin vraždy (podle § 219 odst. 1, odst. 2 písm. b), f) tr. zák.), 2x pokus trestného činu ublížení na zdraví (podle § 8 odst. 1 k § 222 odst. 1 tr. zák.) a trestný čin porušování domovní svobody (podle § 238 odst. 1, odst. 3 tr. zák.). Za tyto skutky mu byl uložen úhrnný trest odnětí svobody v trvání 21 roků a byl zařazen do 2. nápravně výchovné skupiny. Dále mu bylo uloženo ochranné sexuologické léčení, jež mělo být vykonáno formou ústavní. Také mu byla uložena povinnost uhradit regresivní náhradu československému státu, konkrétně Národnímu výboru města Brna a škodu jedné z poškozených.

V odůvodnění soud nejprve vyložil podrobně skutkový děj. Obžalovaný skončil učební obor u podniku, kam poté nastoupil do pracovního poměru jako pomocný dělník. Své příbuzné – babičku a tetu měl v Brně, kde je v jejich bydlišti navštěvoval. Od roku 1988 byly tyto návštěvy však častější. Své návštěvy zaměřoval zejména na svou tetu, která se mu jako žena líbila a vzhledem k tomu, že ji několikrát viděl ve spodním prádle, probudila se v něm sexuální fantazie a sexuální zájem o jmenovanou. Obžalovaný si následně představoval s poškozenou sexuální styk,

což však nikdy nedal najevo. Avšak poškozená z obžalovaného měla strach, proto když zůstala s obžalovaným v bytě sama, raději odešla a svěřila se své spolupracovnici. S ohledem na poranění poškozených a podrobnosti, jež ve své výpovědi v přípravném řízení obžalovaný uvedl, soud vzal za pravdivou výpověď ze dne 11. 9. 1989.

Dále se zde uvádí, o které důkazy soud svá skutková zjištění opřel. Jedná se o svědectví učiněná příbuznými, řidičem autobusu a příslušníky veřejné bezpečnosti (VB). Z výpovědi příslušníků VB vyplynulo, že obžalovaný se nemohl dozvědět o skutečnosti, jež se stala v Brně, protože příslušníci VB se vyptávali nejprve babičky a až poté obžalovaného, a to pouze na vztahy k poškozeným. Následně z jedné výpovědi příslušníka VB, se kterým se obžalovaný setkal na obvodním oddělení VB – Brno IV také vyplynulo, že sám obžalovaný mu sdělil, že byl předveden kvůli vraždě jeho babičky a tety, a že v době vraždy byl schován za závěsem v předmětném bytě a všechno viděl. Z této výpovědi měl soud za prokázané, že nikdo jiný, než pachatel neměl možnost dozvědět se o trestné činnosti, ke které došlo. Následovala výpověď řidiče autobusu, který uvedl, že obžalovaný nastoupil jinde než obvykle, že byl pečlivě učen a popsal jeho ošacení. Tato výpověď byla potvrzena fotografiemi z obvodního oddělení příslušníků VB, při porovnání s výpovědí obžalovaného a nepřímými důkazy (jízdní řád a správa z inspektorátu VB). Dalším důležitým důkazem byl protokol o provedené rekonstrukci. Obžalovaný zde uvedl tak podrobné informace skutkového děje, proto má soud za prokázané, že takové informace mohou být známy pouze pachateli trestného činu. Což také vyplynulo i z výpovědi svědka, podle kterého se pachatel na místě činu pohyboval jako by to tam znal. Na tento důkaz navazuje další nepřímý důkaz a to skutečnost, jak obžalovaný začal po navrácení věci prokurátorovi k došetření tvrdit prostřednictvím podnětu, jenž prošetřovala inspekce Krajské správy SNB a následně tento podnět byl odložen, že k doznání svého jednání byl donucen příslušníky VB fyzickým násilím. V tomto podnětu také sdělil, že byl donucen doznat se k vraždě babičky a tety, což bylo vyhodnoceno jako další důkaz. Vzhledem k tomu, že se obžalovaný během doznání choval neadekvátně a nelogicky, jak je v odůvodnění blíže vysvětleno a také skutečnost, že s obžalovaným se podařilo vyšetřovateli navázat dobrý kontakt lepší, než má se svým obhájcem, měl soud za prokázané, že vůči obžalovanému fyzický nátlak činěn nebyl. Tím, že obžalovaný neustále měnil a vymýšlel si nové verze obhajoby, znevěrohodnil své výpovědi učiněné po navrácení věci prokurátorovi.

Při ohledání místa činu byly zajištěny mikrostopy a trasologické stopy, jež byly následně zkoumány ve znaleckém posudku. Tyto stopy se shodovaly s oblečením a obuví obžalovaného. U vražedného nástroje bylo provedeno pachové srovnání s pachovou konzervou ve vztahu k obžalovanému, kde taktéž byla prokázána shoda. Ze znaleckých posudků z oboru psychologie měl soud za prokázané, že jednání obžalovaného vůči tetě je třeba hodnotit jako patologicky sexuálně motivované, vůči ostatním poškozeným se jednalo o vůdčí motiv ve snaze odstranit svědky. Resocializace pachatele je málo reálná, nikoliv však nemožná a opakování této trestné činnosti není zdaleka vyloučené. Jednání, ke kterému se obžalovaný doznal, muselo být ovlivněno jeho vlastním prožitkem. Ve znaleckém posudku z oboru psychiatrie a sexuologie se prokazuje nevyzrálá, primitivní osobnost obžalovaného, vyvíjející se psychopaticky s rysy nestálosti a asociálními rysy, s mírně sníženým intelektem do hraničního pásma mentální retardace, proto by nebyl schopen reprodukovat děj, u kterého by nebyl přítomen. Dále byla posudkem prokázána rozvíjející se sexuální deviace – patologická sexuální agresivita u obžalovaného. Obžalovaný však mohl v době spáchání trestné činnosti rozpoznat společenskou nebezpečnost svého jednání. Při spáchání vraždy tety byla jeho ovládací schopnost podstatně snížena (sexuální deviací), avšak u ostatních trestných činu nikoliv. Pobyl na svobodě obžalovaného je podle znalců bez léčby nebezpečný kvůli možnosti opakování trestné činnosti. Z toho důvodu bylo znalci navrženo uložení ochranného ústavní sexuologické léčení.

Následuje rekapitulace provedených důkazů, na jejichž základě soud rozhodl o vině obžalovaného, dále popis jeho jednání, čímž naplnil po subjektivní a objektivní stránce zákonné znaky trestných činů. Vzhledem k tomu, že obžalovaný byl souzen podle novely tr. zák. v roce 1990, nemohl mu být uložen za spáchané trestné činy, zejména za trestný čin vraždy, trest smrti. V této pasáži soud podrobně zdůvodňuje použitá ustanovení trestního zákona při určení trestných činů, jichž se obžalovaný dopustil. Jedná se zejména o trestný čin vraždy, jenž spáchal zvlášť surovým způsobem a pokus trestného činu znásilnění.

Dále je zde specifikována společenská nebezpečnost. Stupeň této nebezpečnosti je zvýšený, vzhledem k trestné činnosti, jenž se dopustil na osobách blízkých a příbuzných, a dále tento stupeň zvyšuje i větší počet trestných činů. Obžalovaný byl také doposud ve věku blízkému mladistvých dvakrát soudně trestán, avšak díky amnestii prezidenta republiky mu byly tresty prominuty.

Tento pachatel byl tedy souzen na základě § 16 odst. 1, 2 TŘ. Což znamená, že trestnost činu nebyla posuzována podle zákona účinného v době, kdy byl čin spáchán, ale podle pozdějšího zákona, protože to pro pachatele bylo příznivější. Pachateli tedy bylo možné uložit vždy pouze takový druh trestu, jenž dovolil uložit zákon účinný v době, kdy se o trestném činu rozhodovalo. Na závěr odůvodnění rozsudku soud odůvodňuje uložení ochranného opatření a nároky na náhrady škod poškozeným.

7.2 Rozsudek Petra Kramného

O rozsudku Petra Kramného rozhodl Krajský soud v Ostravě v hlavním líčení 7. ledna 2016 a ve složeném senátě. Rozsudek obsahuje 101 stran. Proti rozsudku bylo podáno odvolání.

Před odsouzením se Kramný nacházel ve vazbě ve Vazební věznici Ostrava. Obžalovaný se dopustil zločinu vraždy dle § 140 odst. 2, odst. 3 písm. a), písm. c) TZ, tedy po předchozím uvážení jiného úmyslně usmrtil, spáchal takový čin na dvou osobách a na dítěti mladším 15 let. Za zmíněný zločin mu byl uložen výjimečný trest odnětí svobody v trvání 28 roků. Pro účely trestu byl zařazen do věznice se zvýšenou ostrahou. Dále mu byla také uložena povinnost uhradit škody poškozeným.

Po provedeném dokazování v hlavním líčení soud zjistil a vzal za prokázaný skutkový děj, jež je popsán ve výrokové části rozsudku a dospěl k závěrům, které jsou v odůvodnění rozsudku dále rozvedeny. Obžalovaný žil několik let se svou manželkou a nezletilou dcerou. Vzhledem k neidyllickému manželství, docházelo k ochlazení jejich soužití v intimní oblasti, byl manželkou odmítán a její přízeň si vynucoval až latentní agresí. Později měl i podezření na mimomanželský poměr své manželky. To vše ho pohánělo proti ní zlobou, což došlo až do fáze, kdy začal rozvíjet úvahy o rozšířené sebevraždy jeho manželky Moniky, dcery Klárky i sebe samého. Tyto úvahy však přetrvaly i mimo běžný stereotyp života, kdy na letní dovolené v Egyptě za pomoci elektrického proudu se rozhodl své úvahy zrealizovat, a tak usmrtil svou manželku a dceru, ale k usmrcení sebe samého už nenašel odvalu. Následujících několik hodin přemýšlel nad příběhem, kterým by vysvětlit úmrtí jeho nejbližších. Proto si vymyslel, že se manželka s dcerou otrávil. Jejich smrt oznámil telefonicky své matce, následně osobně hotelovému hostu z vedlejšího pokoje a poté na telefonní asistenční lince Allianz pojišťovně, a.s.

Při svých zjištěních a závěrech soud vycházel z výpovědi obžalovaného, svědků, znaleckých posudků, záznamů hovorů, zadokumentované písemné komunikace obžalovaného se svědky, materiálů opatřených cestou právní pomoci z Egyptské arabské republiky a dalších listinných důkazů.

Od přípravného řízení zmíněnou trestnou činnost popírá a poprvé se k věci vyjádřil až v rámci vazebního zasedání. Výpovědi, jež poté učinil, byly dost podobné, byť mnohem podrobnější. Kromě osudné události ve svých výpovědích se také zmiňuje o svém životě po smrti jeho manželky a dcera a také o jeho známostech po návratu z Egypta. Poté, co připustit manželčinu nevěru, začal nastiňovat i možnost, že manželce překážel v nové budoucnosti a že by z jeho smrti mnohé získala.

Následovaly obsáhlé výpovědi svědků. Jednalo se o ženu polské národnosti, který bydlela ve vedlejším pokoji, podle níž se obžalovaný choval divně, stál a poté seděl vedle mrtvé manželky v klidu, nic nedělal, neprojevoval žádné emoce. Dále vypovídala delegátka CK Blue Style. Delegátka byla odeslána do vedlejšího pokoje, kde obžalovaný seděl a již projevoval emoce, plakal, vzlykal, mluvil nesouvisle apod. Svědkyně vyrozuměla od obžalovaného, že se nejspíš jednalo o otravu, a proto byl odveden do nemocnice, aby mu tam vypláchli žaludek. Mezitím za obžalovaného vyřizovala telefonní hovory s jeho matkou a s Evropskou pojišťovnou. Dále svědkyně potvrdila, že obžalovaný již s matkou po tragických událostech hovořil, jak z předchozí komunikace s obžalovaným vyrozuměla. Další svědkyní byla psychologka, jež byla vyslána za obžalovaným do Egypta k provedení krizové intervence. Podle ní obžalovaný vykazoval posttraumatické jevy, k čemuž nelogické kroky, jenž obžalovaný po tragické události činil, patří, a proto jí nepřipadalo jeho chování příliš divné. Avšak doplnila, že posttraumatické stresové jevy mohou nastat i u osob, jež traumatizující událost samy vyvolaly, šetřený čin spáchaly. Ačkoli se zásadně vyhýbala přímému dotazu, jak zdůraznila, zda se na úmrtí svých blízkých nějak podílel, stále se vracel k tomu, co se stalo. Následně byl do Hurghady vyslán lékař asistenční služby Euroalarm Praha z důvodu úmrtí 2 klientů z možnosti otravy z jídla a dále zde bylo přítomno dalších 200 klientů stejné cestovní kanceláře. Dle jeho zjištění však nic nenasvědčovalo nákaze z hotelového stravování. Dále byl vyslechnut animátor hotelu Titanic Palace, jenž byl přítomen u výslechu obžalovaného jako překladatel a také mu zařídil internet. Dále byl přítomen i výslechu při řešení otázek sexuálního soužití manželů, kde zaznělo, že zemřelá Monika K. nechtěla s manželem spát a bylo mu pouze nabízeno nějaké jiné uspokojení. Poté vypovídala svědkyně,

jež byla na dovolené v Egyptě společně s rodinou Kramnými. Z její výpovědi plyne, že běžné zdravotní problémy při pobytu sice měly, ale nic zásadního, dcera s manželkou obžalovaného byly plné života, naopak obžalovaný ji přišel poněkud odtažitý. Dalšími svědky byli nejbližší příbuzní obžalovaného a jeho zemřelé manželky, jež byly krátce po události s obžalovaným v telefonickém kontaktu. První vypovídala matka obžalovaného k jeho osobě, k soužití s jeho manželkou a jejich dcerou, ke vztahu k jeho sestře apod. Výpověď nevlastního otce obžalovaného byla podobná jako jeho matky. Oba tito svědkové nevěří, že by obžalovaný byl schopen zavraždit svou dceru a manželku, zejména dceru měl moc rád. Naopak jeho sestra zprvu se snažila obžalovanému pomáhat, avšak po určité době mu přestala věřit. Výpověď této svědkyně mě nepříjemně překvapil. Událost, jest se stala, ji neustále nešla do hlavy, proto se obžalovaného různě vyptávala, přičemž jí na většinu otázek podstatně ani neodpověděl. V době, kdy se řešil pohřeb zesnulých, začala si sestra Kramného uvědomovat, že v podstatě nikdy neprojevil žádnou lítost nad jejich smrtí. Jeho divné chování v ní čím dál více probuzovalo nedůvěru. Obžalovaný se zajímal problematikou posmrtných skvrn a ztuhlostí těla, při zjištění, že třetinu majetku dědí rodina od Moniky, reagoval výbušně a vulgárně a pronesl větu: „*Monika přišla s holým zadkem a s holým zadkem odejde*“. O tom, že obžalovanému nevěří a že si myslí, že se celá událost stala úplně jinak, informovala obžalované po jeho návratu z Egypta. Přičemž se obžalovaný pouze ironicky usmál a řekl, že mu je to jedno. Jeho chování po návratu z Egypta bylo pro ni zcela nepochopitelné a nepřijatelné. U hlavního líčení takto situaci popsala shodně. Doplnila však, že při oznámení její nedůvěry a domněnce, že právě on je pachatelem, se jí jen vysmál a pronesl, že nejsou žádné důkazy. Otec a bratr zemřelé Moniky K. zmínili svou nedůvěru k obžalovanému a necitlivé jednání matky obžalované po události. Další nejbližší příbuzný zemřelých Martin N., se k věci, již v přípravném řízení využil svého práva nevypovídat.

V souvislosti s výpovědí tety obžalovaného bylo poukázáno na telefonický hovor, jenž proběhl mezi ní a obžalovaným a ve kterém zaznělo, „*že cítí, že on bude ten vysmátý a bude se mít dobře, že mu všechno vyšlo, i v tom Egyptě.*“ Dále vypovídalo několik dalších svědků.

Dalšími důkazy, jež měly zásadní význam pro posouzení předmětné trestní věci byly znalecké posudky. Zejména se jednalo o znalecké posudky z oboru zdravotnictví, odvětví soudního lékařství a toxikologie, při nichž bylo zjištěno,

že ke smrti obou žen došlo v důsledku náhlého selhání srdce při zasažení elektrickým proudem. Podle znaleckých posudků z oboru elektrotechniky, specializace silnoproud bylo zjištěno, že k úrazu elektrickým proudem nemohlo dojít náhodně bez lidského zásahu. V neprospěch obžalovaného taktéž přispěla emailová a telefonická komunikace.

Následovala vyjádření k majetkovým poměrům a osobě obžalovaného. Dále byly rozepsány návrhy obhajoby na doplnění dokazování, jimž soudem nebylo vyhověno z důvodu nadbytečnosti nebo navrhované důkazy neměly relevantní vypovídací hodnotu a souvislost s trestním řízením.

Po provedeném dokazování a vyhodnocení důkazů dospěl soud tedy k závěru, že skutkový děj se odehrál podle popisu ve výrokové části rozsudku, i když zde chyběly přímé důkazy o usmrcení manželky a dcery obžalovaného a toliko z důkazů nepřímých doprovázelo jeho vinu. Kromě zjištění příčiny smrti obětí a vyloučení náhodného zavinění bez lidského zásahu, bylo také potvrzeno, že na místě činu se nemohla nacházet další osoba než zmíněný obžalovaný a oběti. Jejich soužití nebylo tak idylické a bez vážnějších konfliktů, jak se snažil prezentovat obžalovaný, byl žárlivý, vykazoval sklony ke zvýšené závislosti na manželce, jež s ním odmítala pohlavní styk delší dobu, než sám uvedl. Obžalovaný měl taktéž poznatky a o manželčině nevěře. Motiv činu lze shledat v nesnesitelné obavě ze ztráty partnera a v představě o nesnesitelnosti života dítěte bez rodičů. Jeho chování, jež následovalo po tragické události, je i z pohledu znalkyně málo pochopitelné a absentuje u něj pocit viny. Ačkoliv obžalovaný popíral, že by měl nějaké sebevražedné sklony, skutečnost, že tyto sklony má, byly vysledovány ze zaznamenaných hovorů se svědkyněmi, s nimiž navázal po návratu z Egypta intimní známost.

K naplnění objektivní i subjektivní stránky došlo, když úmyslně usmrtil dvě osoby, jeden čin spáchal navíc na dítěti mladším 15 let a jeho jednání proběhlo po předchozím uvážení (před spácháním činu musel obžalovaný nutně zvážit okolnosti, jež byly rozhodující k jeho provedení vč. přípravy prostředků pro usmrcení a volby místa činu). Tímto byly naplněny všechny znaky skutkové podstaty zvláště závažného zločinu vraždy podle § 140 odst. 2, odst. 3 písm. a), písm. c) TZ. Jelikož se činu dopustil jako plně trestně odpovědná osoba, jež vyplynulo z psychiatrického znaleckého posudku vypracovaného na jeho osobu, byl uznán vinným.

Při odůvodnění trestu soud uvedl, že pro určení druhu a výměry trestu, „bylo přihlédnuto k povaze a závažnosti spáchaného činu, ke způsobu jeho provedení,

k poměrům obžalovaného, jeho dosavadnímu způsobu života, možností nápravy i chování po činu.“ Závažnost trestného činu byla velmi vysoká, vzhledem ke způsobenému nenapravitelnému následku, a to smrt dvou osob navíc vůči vlastnímu dítěti v útlém věku. Přitěžující okolností bylo neprojevení lítosti nad svým činem, naopak se snažil vinu svést i na usmrcenou manželku a neprojevil žádnou sebereflexi. Polehčující okolností byla však jen jedna, a to jeho bezúhonnost. Jelikož resocializace byla u obžalovaného možná a jeho pobyt na svobodě nebyl uznán nebezpečným, nenaplnit tak ani jednu z podmínek pro uložení doživotního trestu dle § 54 odst. 3 písm. b) TZ. A proto obžalovanému byl uložen trest odnětí svobody v trvání 28 let. Na závěr bylo soudem zdůvodněno přiznání náhrad nemajetkové škody.

7.3 Komparace rozsudků

Ševčík byl odsouzen k úhrnnému trestu v trvání 21 roků za více spáchaných trestných činů, jak je uvedeno ve výroku trestu rozsudku, avšak je zde uveden pouze trest úhrnný za použití také ustanovení § 29 odst. 2 starého TZ, jenž obsahuje odůvodnění, kdy je možné uložit výjimečný trest odnětí svobody nad 15 až do 25 let. Ačkoli výjimečný trest nezazněl přímo už na začátku rozhodnutí jen pouze prostřednictvím užitého ustanovení, byl tento trest odůvodněn, vzhledem k tomu, že v této době došlo k právní úpravě, podle níž byl výjimečný trest tedy trest smrti nahrazen trestem odnětí svobody nad 15 až do 25 let, a jednak trestem odnětí svobody na doživotí.

Ševčík byl na základě § 39a odst. 3 tr. zák. zařazen do 2. nápravně výchovné skupiny, což však je díky uvedenému ustanovení možné, ačkoli je zde také uvedeno, že do 3. nápravně výchovné skupiny se zařadí však vždy pachatel, jemuž byl uložen výjimečný trest. Vzhledem k tomu, že došlo ke změně v rozlišování a zařazování pachatelů do věznic, byl Kramný zařazen do věznice se zvýšenou ostrahou.

V odůvodnění rozsudku Petra Kramného soud stručně specifikuje obsah celého odůvodnění, což u Romana Ševčíka není. V odůvodnění rozsudku Romana Ševčíka soud začíná rovnou skutečností, jež měl soud za prokázané. V rozsudku Ševčíka je dostatečně uložený trest odůvodněn a nachází se v něm i další důležité okolnosti, k nimž soud přihlédl. Co se týče dokazování, v případě Kramného bylo uvedeno a hodnoceno daleko více důkazů než u Ševčíka. Také se u Kramného obhajoby projevila daleko větší míra iniciativy. Obhajoba se více angažovala jak u návrhů na dokazování, tak i u podaných opravných a mimořádných prostředků.

V obou případech je rozvedeno velké množství zjištěných důkazů, jež svědčí o jejich vině a odpovídají uloženému trestu. Velký důraz je zde kladen na svědecké výpovědi a znalecké posudky z různých oborů specializace. Oba obžalovaní byli usvědčeny na základě nepřímých důkazů. Avšak i přes uvedené skutečnosti se v médiích hovoří o jejich možné nevině a justičním omylu.

Vzhledem k tomu, že rozsudek Ševčíka byl psán na psacím stroji, jsou některé stránky málo čitelné a je o něco méně přehlednější než novější rozsudek Kramného, kde se vyskytuje i tučně označen text.

8 KAUZÁLNÍ METODA SEKUNDÁRNÍHO STUDIA

Kauzální metoda zachycuje vývoj a problematiku trestních případů Romana Ševčíka a Petra Kramného. Kazuistika Kramného obsahuje informace od počátku procesu, avšak v případě Ševčíka od roku 2019. Tyto případy byly vybrány záměrně z aktuálně medializovaných kauz označovaných jako trestní případy „justičního omylu“. Tato metoda doplňuje teoretický výklad problematiky výjimečného trestu o ukázky skutečných případů. Ke každému případu byla provedena jedna kazuistika vycházející z techniky studia sekundárních informací z mediálních článků. K prostudování byly zvoleny mediální články z nejznámějších novin volně dostupných na internetu. Konkrétně se jednalo o krajskelisty.cz, blesk.cz, reflex.cz, aktuálně.cz, idnes.cz a vlasteneckenoviny.cz. Na závěr této kapitoly byly obě kazuistiky vyhodnoceny.

8.1 Kazuistika případu Romana Ševčíka

Roman Ševčík byl odsouzen v roce 1990 na 21 let k odnětí svobody, ačkoli se podařilo dosáhnout jeho podmíněného propuštění z výkonu trestu, bylo soudem rozhodnuto o jeho umístění do psychiatrické léčebny. Podle zdroje Krajské listy s.r.o., jež vychází zejména z informací od spolku Šalamoun, došlo v případě Ševčíka k justičnímu zločinu, což zdůvodňují tím, že byl soudem odsouzený nevinný mladý kluk. V době spáchání zločinu byl 22 km od místa činu, jak mu potvrdili tři nezávislí svědci, 3 svědci ho nikdy neoznámili jako pachatele, dokonce jej vyloučili. K přiznání viny byl vyšetřovateli bit a odvolání pod pohrůžkou trestu smrti vzal zpět.⁵³

S ohledem na nové důkazy, jež má Spolek Šalamoun, existuje naděje pro obnovu procesu a očištění Ševčíkova jména. Jediným důkazem svědčící proti Ševčíkovi je pachová stopa z bytu jeho tety a babičky, kde je běžně navštěvoval. Vraždy jsou již promlčené, v případě odhalení skutečného vraha, jenž může stále běhat po svobodě, není možné jej už potrestat. Jestliže se tedy bude konat obnova řízení,

⁵³ CHÁB, Š. *20 let v kriminálu, 10 let na psychiatrii. Za co? Za nic. Komentář Štěpána Chába* [online]. 2013 – 2020, 22. 03. 2019 [cit. 2020-03-17]. Dostupné z WWW: <<https://www.krajskelisty.cz/jihomoravsky-kraj/21625-20-let-v-kriminalu-10-let-na-psychiatrii-za-co-za-nic-komentar-stepana-chaba.htm>>.

bude pravděpodobně znovu rozhodovat příslušný soud, jenž ve věci rozhodl v prvním stupni – Krajský soud v Brně.⁵⁴

Mediální výstupy vyjadřující se k případu Ševčíka, ho označily jako oběť justičního omylu. Nechce se mstít ani hnát k zodpovědnosti ty, co se podíleli na zničení jeho života a umožnili tím tak vrahovi svobodný život bez trestu. Několik měsíců byl ve vazbě bit a zmanipulován k přiznání v hypnóze. Vězení se podepsalo na jeho zdraví a psychice, nemohl se zúčastnit pohřbu svých nejbližších. Přesto chce jen konečně svobodně žít a očistit své jméno. Vzhledem k tomu, že byl Ševčík už propuštěn z psychiatrické léčebny na svobodu, hrozí, že chudák Ševčík bude bezdomovcem, proto byl v jeho prospěch zřízen transparentní účet. Prvními dárci byli známí, příbuzní obětí a lidé z vesnice, kde vyrůstal.⁵⁵

Zabývat se tímto případem začal spolek Šalamoun po impulzu paní učitelky Kovářové a obyvatel obce Křtiny. Když bylo poprvé žádáno o podmíněčné propuštění Ševčíka, připojil se k záruce spolku i starosta obce. Obyvatelé obce sepsali petici na jeho propuštění a uspořádali sbírku peněz, kde vybrali přibližně od 80 % obyvatel obce částku okolo 12.000 Kč. Také pro Ševčíka zajistili ubytování i práci. I přes tuto snahu byl Ševčík v roce 2011 na základě záruky spolku propuštěn z výkonu trestu. Avšak jelikož Vězeňská služba (dříve Sbor nápravné výchovy) "nestihla" zahájit ústavní léčbu Ševčíka, byl ihned převezen do léčebny, jež byla v březnu 2019 na základě rozhodnutí soudu ukončena.

Podle spolku svědčí proti Ševčíkovi následující důkazy, které zajímavě okomentovali. V první řadě se jedná o jeho vlastní přiznání vynucené bitím VB, což u nich nebylo před listopadem 1989 nic neobvyklého, pachová stopa, jež byla tehdy asi poprvé použita jako důkaz a třetím důkazem byl znalecký posudek. Tento posudek vypracovala např. znalkyně MUDr. I.K, jež je známá také z případu Jana Eliáše, kde byl její posudek použit jako stěžejní důkaz u odsouzení Jana Eliáše. Tento muž strávil 3 roky ve vazbě a výkonu trestu, než se však přišlo, že není pachatelem. Jeden ze znalců také soukromě sdělil spolku, že však věděli, že Ševčík není pachatel. Avšak tento znalec nikdy neměl odvahu tento závěr sdělit nezávislému soudu.

⁵⁴ JN. *Po 30 letech nové důkazy! Dvojnásobný vrah Roman Ševčík má naději na očištění svého jména* [online]. CZECH NEWS CENTER a.s., 2013 – 2020, 17. března 2019 [cit. 2020-03-17]. Dostupné z WWW: <<https://www.blesk.cz/clanek/regiony-brno-brno-krimi/600163/po-30-letech-nove-dukazy-dvojnaso-bny-vrah-roman-sevcik-ma-nadeji-na-ocisten-i-sveho-jmena.html>>.

⁵⁵ KNAPOVÁ, A. *Na svobodu se po 30 letech dostal Roman Ševčík, oběť pravděpodobně největšího českého justičního omylu* [online]. CZECH NEWS CENTER a.s., 2001 – 2020, 29. března 2019 [cit. 2020-03-17]. Dostupné z WWW: <<https://www.reflex.cz/clanek/rozhovory/94133/na-svobodu-se-po-30-letech-dostal-roman-sevcik-obet-pravdepodobne-nejvetsiho-ceskeho-justicniho-omylu.html>>.

Když se spolek Šalamoun v roce 2018 sešel za přítomnosti dalších 5 osob s jednou z poškozených v této věci, jež útok pachatele přežila, rozbrečela se a řekla, že se často budí a dodnes vidí tvář osoby, která bodala její příbuznou. Dokonce sdělila i jméno této osoby. Toto jméno bylo zcela totožné se jménem skutečného pachatele, na kterého měli ve spolku důvodné podezření už asi 18 let.⁵⁶

8.2 Kazuistika případu Petra Kramného

Petr Kramný spáchal zločin vraždy na své manželce a svém dítěti na dovolené v Egyptě v roce 2013. Původně chtěl spáchat hromadnou sebevraždu, ale sám sebe už usmrtit nedokázal. Toto byl zjevně motiv vraždy. K sebevraždě vedly obžalovaného zřejmě manželské problémy a porucha osobnosti (strach z odmítnutí žen), konkrétně měl tušení o manželčině nevěře a nesnesl tedy ponížení, že by ho manželka opustila. Ke zločinu došlo v hotelovém pokoji, kde se spolu s poškozenými nacházel i obžalovaný, a tudíž soud neměl pochyb, že se obžalovaný skutku dopustil, a to elektrickým proudem, i přes skutečnost, že vražedná zbraň nebyla nalezena. Proti Kramnému svědčily i důkazy ve formě odposlechů, jeho podivná reakce nebo chování po údajném nalezení mrtvol, pozdější výpověď jeho sestry a fotografie z místa činu. Komplikace vyšetřování od počátku způsobili patologové z Egypta, kteří pořádně neprovedli fotodokumentaci a ohledání těl.

Obžalovanému byl nepravomocně uložen výjimečný trest v trvání 28 roků odnětí svobody za zvlášť závažný zločin, jenž byl dokonce vykonán na vlastním dítěti. Tento trest by měl sloužit jako účinná výstraha pro další potenciální pachatele. Obžalovaný nad svým činem neprojevil lítost, ba naopak vinu svaloval na manželku, což podle psycholožky významně snižovalo možnost resocializace. Byla zde shledána pouze jedna polehčující okolnost, tou je myšleno, že obžalovaný byl doposud bezúhonný a vedl běžný život.⁵⁷ Pro uložení výjimečného trestu stačí naplnění jedné podmínky, což se stalo. A to tím, že resocializace obžalovaného byla nízká, protože odmítal přiznat vinu a zvlášť závažný zločin, kterého se dopustil. Dále naplnil podmínky pro uložení tohoto trestu, jež jsou speciálně pro zločin vraždy uvedeny

⁵⁶ PERIČEVIČ, V. Kauza Roman Ševčík: *Po skoro 30 letech propuštěn z ústavní léčby, aneb jeden zmařený život* [online]. Praha: MAFRA, 1999 – 2020, 12. 3. 2019 [cit. 2020-03-17]. Dostupné z WWW: <<https://pericevic.blog.idnes.cz/blog.aspx?c=704358>>.

⁵⁷ BLAŽEK, V. *Kramný dostal za vraždu manželky a dcery 28 let. Měl strach, že ho žena opustí, řekla soudkyně* [online]. Economia, a.s., 1999 – 2019, 7. 1. 2016 [cit. 2019-02-20]. Dostupné z WWW: <<https://zpravy.aktualne.cz/domaci/rozsudek-soud-s-kramnym/r~a9846274b52711e59772002590604f2e/>>.

v TZ. Jedná se o vraždu na dvou osobách a jedna z nich nedosáhla ani patnácti let. Ačkoli náprava pachatele byla nízká, nebyla obzvláště ztížena, jak vyhodnotily znalecké posudky z oboru zdravotnictví. Nebyla tedy potřeba účinné ochrany společnosti a pro nápravu pachatele postačil mírnější trest, protože nebyly splněny podmínky doživotního trestu.⁵⁸ K trestu mu byla také uložena povinnost náhrady nemajetkové újmy příbuzným Moniky Kramné.

Proti rozhodnutí soudu první instance se Kramný odvolal, takže byl prozatím nepravomocně odsouzen. Dne 1. 7. 2016 mu uložení výjimečného trestu potvrdil Vrchní soud v Olomouci. Došlo pouze ke snížení náhrady za nemajetkovou újmu pozůstalým zemřelé manželky. Soudce se také zabýval otázkou, proč obžalovaný nekontaktoval lékařskou pomoc, ačkoli při předchozích návštěvách zahraničí se vždy v případech zdravotních potíží obraceli na lékaře. V jeho neprospěch bylo také to, že neustále už od počátku měnil své výpovědi. Obžaloba sice požadovala zvýšit trestní sazbu alespoň o 2 roky, ale soud se přiklonil k původnímu trvání trestu, jenž mu byl uložen předchozím soudem.⁵⁹ Ani v následujících letech Kramný nepolevil ve své snaze, dostat se na svobodu. Podal dovolání k Nejvyššímu soudu v Brně, stížnost k Ústavnímu soudu v Brně, ale ani jeden soud mu nevyhověl.⁶⁰ Momentálně čeká na obnovu řízení, na níž podal minulý rok návrh.⁶¹ K tomu, aby však byla zahájena obnova řízení, potřebuje Kramný nové důkazy. Na tomto návrhu intenzivně pracoval i Spolek Šalamoun, kterému se podařilo vyvrátit usvědčující důkazy proti Kramnému. Tyto důkazy jsou blíže popsány v kapitole 5.2. Avšak tyto skutečnosti vyvolaly v médiích očekávané reakce. Snad ve všech mediálních článcích se hovoří o justičním omylu, zločinu mafii a jiné se dokonce vulgárně vyjadřují i k samotné předsedkyni senátu nalézacího soudu JUDr. Renata Gilová, jež se téměř celého procesu případu

⁵⁸ DCE. *Proč nedostal Kramný za vraždu dcery a manželky doživotí? Soudkyně vysvětlila mírný trest* [online]. Czech News Center a.s., 2001 – 2019, 7. 1. 2016 [cit. 2019-02-22]. Dostupné z WWW: <<https://www.blesk.cz/clanek/zpravy-pripad-petr-kramny/365894/proc-nedostal-kramny-za-vrazdu-dcery-a-manzelky-dozivoti-soudkyně-vysvetlila-mirny-trest.html>>.

⁵⁹ GABZDYL, J. a WOJNAR, P. *Vrchní soud potvrdil 28 let pro Kramného. Zmírnil jen finanční náhrady* [online]. Praha: MAFRA, 1999 - 2019, 1. 6. 2016 [cit. 2019-02-21]. Dostupné z WWW: <https://www.idnes.cz/ostrava/zpravy/rozsudek-petr-kramny-odvolaci-vrchni-soud.A160531_182023_ostrava-zpravy_jog>.

⁶⁰ ČTK a GADZBYL, J. *Ústavní soud zamítl stížnost Kramného. Obhájkyň požádá o obnovu procesu* [online]. Praha: MAFRA, 1999 - 2019, 8. 3. 2018 [cit. 2019-02-21]. Dostupné z WWW: <https://www.idnes.cz/ostrava/zpravy/petr-kramny-ustavni-soud-zamit-stiznost-obnoveni-procesu-spolek-salamoun-rejzkova.A180308_080441_ostrava-zpravy_jog>.

⁶¹ WOJNAR, P. a GABZDYL, J. *Případ Kramný se vrátí v září k soudu, vrah ženy a dcery žádá nové řízení* [online]. Praha: MAFRA, 1999 - 2019, 28. 8. 2018 [cit. 2019-02-21]. Dostupné z WWW: <https://www.idnes.cz/ostrava/zpravy/kramny-obnova-rizeni-soud-navrh.A180828_120210_ostrava-zpravy_woj>.

účastnila. Konkrétně je nazývána jako „*komunistická svine s mafiánskými praktikami*.“⁶²

8.3 Vyhodnocení kauzální metody

V kauze Ševčíka se od roku 2019 v médiích objevují informace o justičním omylu či zločinu. Tyto informace pramení zejména z informací od spolku Šalamoun, jenž se případem zabýval několik let. Díky impulzu paní učitelky a snaze obyvatel obce, kde Ševčík žil, se tímto případem začal spolek zabývat. V roce 2019 spolek Šalamoun zveřejnil nové důkazy, které by mohly napomoci obnovit řízení a očistit tak Ševčíkovo jméno. I přes to, že spolek teprve pracuje na obnově řízení a Ševčík tedy ještě nebyl oficiálně soudem zproštěn viny, hovoří se ve všech mediálních výstupech o nevinném Ševčíkovi.

V kauze Kramného se Spolku podařilo vyvrátit správnost provedených znaleckých posudků, jež hrály zásadní roli při odsouzení Kramného, alespoň to tedy tak vypadá z ohlasu médií. Díky nově zjištěným skutečnostem se tedy spolek snaží o obnovu řízení. Avšak opět se z médií hrnou informace o justičním zločinu, ačkoliv k obnově řízení ještě ani nedošlo. Ani v jednom případě od soudu nezaznělo, zda skutečně k obnově řízení dojde. O tom, zda je osoba vina či nevina přísluší pouze soudu a média by tedy neměla vzbuzovat dojem, že nevina je prokázána a je o ní tedy opět v obou případech rozhodnuto.

Jelikož se jedná o mediálně sledované kauzy, lze těžko očekávat, že by se soudce nedozvěděl o vlastním případě z médií, což může být problémem. Předseda senátu (samosoudce) a přísedící by se měli oprostít od mediálních vlivů a chovat se k obžalovanému nezaujatě a to podle zásady presumpce neviny.⁶³ Kladu si tedy otázku, rozhodují o vině a nevině skutečně pouze soudy anebo i tlak médií a společnosti? A jestliže byly některé nebo všechny usvědčující důkazy vyvráceny, svědčí to opravdu o nevině odsouzených nebo je to pouze z trestné činnosti neusvědčují? Na kladené otázky by měla být odpověď jasná, dána zákonem. Avšak kdyby justice fungovala, tak jak má nebo kdyby důkazy byly prováděny správně a spolehlivě, nemusela by vzniknout organizace jako je spolek Šalamoun.

⁶² PÍŠTORA, F. *Justiční zločin na Petru Kramném. Justiční mafie zametá stopy. Dala komunistická svine Gilová příkaz k likvidaci důkazů* [online]. Česká expedice, z. s., 2020, 11. 09. 2018. [cit. 2020-02-14] Dostupné z WWW: <<http://www.vlasteneckenoviny.cz/?p=206810>>.

⁶³ MUSIL, J., V. KRATOCHVÍL a P. ŠÁMAL. *Kurs trestního práva: trestní právo procesní*. 3. přeprac. a dopl. vyd. Praha: C. H. Beck, 2007, s. 665.

Každý může být informacemi z médií ovlivněn, jak je již popsáno v kapitole 4.2., soudci nejsou žádnou výjimkou. Proto by si soudce v takových případech měl udržovat velký odstup od těchto informací, aby nebyl takovými vlivy dotčen. Vzhledem k situaci, jak média justici několikrát nazvala v souvislosti s probíranými případy, je asi nemožné, aby se soudci těmito mediálními výstupům vyhnuli. Jestli tedy bude zahájena obnova řízení ve věci Kramného a Ševčíka, lze očekávat, že určitým způsobem justice bude ovlivněna médii ve svém následném rozhodnutí, stejně jako svědci, jež by měli být podle spolku Šalamoun novými důkazy.

Ale je potřeba, aby se média vyjadřovala (prostřednictvím Spolku Šalamoun), tak jak se vyjádřila? Justiční zločin, omyl, mafie a vulgární označování některých osob, jež se případu účastnily. Neměla by média nejdříve dbát na vyjádření justice, než začnou šířit takové informace? Vzhledem k tomu, že média se regulují sama, v kap. 5 byl zmíněn např. Etický kodex novináře, a vzhledem k dobrovolnosti řízení se tímto kodexem, se média mohou opravdu vyjadřovat svobodně. Což se občas značně projevuje na jejich morositě.

V obou případech vystupuje možné pochybení vyšetřovatelů. V případě Kramného došlo k zfalšování odposlechů a u Ševčíka k násilnému donucení přiznání viny, což u něj nebylo tedy prokázáno. U Kramného byl dokonce z důvodu podjatosti vyloučen celý senát a na znalecké posudky, jež byly v jeho případě prováděny, se snesla ohromná míra kritiky. Je asi všeobecně známo, že při zjištění takových skutečností, tlak médií a společnosti je v některých případech tak obrovský, že soudy nakonec uznají nevinu odsouzeného kvůli nedostatečným důkazům anebo také může dojít, jak tomu bylo již u známého případu Jiřího Kájínka, k udělení milosti prezidentem republiky. Skutečnost, že soudy odsoudily nevinné osoby kvůli špatně provedeným důkazům, nenasvědčuje zločinu celé justice, protože soud se rozhoduje na základě provedených důkazů, o jejichž správnosti nemá důvodné pochybnosti. Ovšem při existenci určité zájmu soudu na rozhodování v určité věci, tedy zejména jestliže se jedná o možnosti podjatosti soudu, měl by být podle zákona vyloučen.

Avšak soudní moc označována též jako ochránkyně spravedlnosti a představující zásadní hodnotu právního státu musí požívat důvěry veřejnosti, aby byla v plnění svých úkolů úspěšná. *„Může se tudíž jevit jako nezbytné chránit tuto důvěru před destruktivními útoky, které jsou zjevně neopodstatněné, zejména s ohledem na skutečnost, že kritizování soudci mají povinnost zachovávat zdrženlivost,*

*kteřá jim brání reagovat.*⁶⁴ Vyjádřením médií a Spolku Šalamoun byla poškozena nejen autorita soudu, ale také byla oslabena důvěra veřejnosti v celé soudnictví, popř. dalších představitelů justice. Je tedy dobré nebo špatné kritizovat justici? Kritika určitého představitele justice, jenž pravděpodobně pochybil je na místě, ale je potřeba pečlivě volit slova. Považuji za zbytečné někoho takto vulgárně označovat. I soudci jsou odpovědní za své činy a při takovém pochybení budou jistě spravedlivě potrestáni, avšak informování o těchto skutečnostech by neměly vyvolávat nedůvěru v celý soudní systém. To by mohlo vést až k ohrožení nezávislosti a nestrannosti soudů. Což však může být také potvrzeno v případech, když skutečně dojde k obnově řízení.

Obsah mediálních článků vyjadřuje pobouření proti prohřeškům justice, společnost to vnímá nejspíše podobně, ostatně i ve mně to evokovalo určité pobouření. Ale neměly by se k tomuto problému vyjádřit také soudy či Ministerstvo spravedlnosti, které by mělo (způsobem a v mezích zákona) dohlížet na řádné plnění úkolů, jež jsou soudům svěřené? Tím, že se instituce k tomuto problému nevyjadřují a veřejnost se dovídá o těchto znepokojujících informacích jinými cestami pouze povzbuzuje negativní postoj společnosti k činnosti justice. Slovní spojení „justiční omyl“ je v médiích poměrně hojně užíván. Přibližný počet výsledků tohoto slovního spojení ve vyhledávači google je v současnosti (únor 2020) okolo 120 000, což je opravdu velké číslo. I když justiční omyl ve spojení výjimečného trestu se zdá málo pravděpodobný, očividně se to stát může. Nedávají však média už dost signálu, že asi něco funguje špatně? A jaké to bude mít následky nebo až kam to povede? Problémy s justicí nezaznamenala jen naše média, ale také ta zahraniční. Jedná se např. o Polsko, Slovensko, Maďarsko apod. Zde se snaží soudy dostat pod kontrolu, obsadit a zkrotit. Situace v těchto státech vygradovala k protireakci Evropské komise i Soudního dvora Evropské unie.⁶⁵ Nemůže k tomu dojít časem ale i v našem státě?

Ačkoli neschvalují angažovanost dnešních mediálních výstupů, mohu s jistotou konstatovat, že nebýt v některých případech jejich angažovanosti a zejména nebýt snahy spolku Šalamoun, nikdy by se podobné případy takto neřešily a po těchto odsouzených by ani pes tzv. „neštěkl“. Díky zveřejněným informacím o možnosti nespravedlivě odsouzených, se zvyšuje pravděpodobnost, že se o tyto případy budou

⁶⁴ Prager a Oberschlick proti Rakousku, rozsudek ESLP ze dne 26. 4.1995, stížnost č. 15974/90.

⁶⁵ JUDr. J. BAXA. *Nezávislost soudů – kdo a proč ji má bránit, aneb kdo jsou ti útočníci* [online]. ATLAS consulting spol. s.r.o., 27. 6. 2019 [cit. 2020-02-22]. Dostupné z WWW: <<https://www.pravniprostor.cz/clanky/ustavni-pravo/nezavislost-soudu-kdo-a-proc-ji-ma-branit-aneb-kdo-jsou-ti-utocnici>>.

soudy znovu zabývat. Mohlo by tak dojít k propuštění odsouzeného Kramného a očištění jména obou odsouzených. Spravedlivé odsouzení, neohrožení důvěry v nezávislost a nestrannost soudů, to jsou jedny z povinností soudů podle zákona č. 6/2002 Sb., o soudech a soudcích, které byly podle zpráv z médií a spolku Šalamoun porušeny. Tímto bylo také porušeno právo na spravedlivý proces.⁶⁶

Ale k čemu potom slouží opravné a mimořádné prostředky? Opravdu se nevinně odsouzený člověk musí dožadovat svého práva na spravedlivý proces u nějaké organizace, jež není ani státní? Bohužel taková je situace už několik let a lidé si toho čím dál více všímají, vzhledem k přibývajícím případům s označením justičního omylu či zločinu. Možná by nebylo na škodu přijmout nějaká nová opatření proti pochybení soudců, znalců, policistů a dalších podílejících se a ovlivňujících tyto podobné případy. Nebo alespoň zvýšit hranice trestních sazeb u trestné činnosti, jež se tímto pochybením dopustily. Přece se jedná o lidské životy, které díky těmto pochybením jsou nenávratně dotčeny. Na druhou stranu takto zveřejněné informace slouží veřejnosti jako kontrolní prostředek o plnění úlohy justice. Veřejnost si z těchto informací rozšiřují povědomí o trestních případech, při nichž byl uložen výjimečný trest a také o problematice justice.

⁶⁶ ČESKO. Sdělení č. 209/1992 Sb., sdělení federálního ministerstva zahraničních věcí o sjednání Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod a Protokolů na tuto Úmluvu navazujících. In: Sběrka Interních aktů řízení policejního prezidia České republiky. [vid. 2020-02-15]. Čl. 6.

9 SWOT ANALÝZA

SWOT analýza představuje shrnutí 4 kvadrantů neboli vnitřních a vnějších faktorů ovlivňujících medializaci konkrétních trestných případů při ukládání výjimečného trestu. Vnitřní faktory hledají a klasifikují silné (S) a slabé stránky (W), vnějšími faktory příležitosti (O) a možné hrozby (T). Silné stránky a příležitosti vyjadřují pomocné položky, naopak slabé stránky a hrozby představují škodlivé položky.

Ze SWOT analýzy (Tabulka 1) by mělo být patrné, jaká je současná situace zmíněných případů v prezentaci médií, co je potřeba zlepšit a kterým rizikům bychom měli věnovat pozornost.

Položky všech kvadrantů byly sestaveny z kapitoly 4 a z kapitoly 8. Provedená analýza tedy vychází z informací teoretické a praktické části této bakalářské práce. V každém kvadrantu byly mezi sebou položky hodnoceny. Hodnocení položek bylo provedeno autorkou této práce. Dále byla vypočítána váha důležitosti pro lepší identifikaci položky v daném kvadrantu, jež by měla být zlepšena. Následovalo obodování (hodnocení) jednotlivých položek SWOT analýzy. U pomocných položek byla použita kladná stupnice od 1 do 5 (od nejnižší po nejvyšší spokojenost), u škodlivých položek záporná stupnici od -1 až - 5 (od nejnižší po nejvyšší nespokojenost). Dalšími výpočty byly součin bodů a váhy (u každé položky) a suma všech položek v daném kvadrantu. Na závěr byla sečteny vnitřní a vnější faktory. Rozdílem obou faktorů byla vyjádřena konečná bilance.

Tabulka 1: SWOT analýza medializace konkrétních trestných případů při ukládání výjimečného trestu (zdroj: vlastní výpočty)

		váha	body	součin	suma
S	Realizace práva svobodného projevu a práva veřejnosti na informace.	0,27	5	1,35	6,09
	Vyšší pravděpodobnost zabývání se případy.	0,2	4	0,8	
	Pomoc policii při pátrání po pohřešovaných osobách.	0,33	4	1,32	
	Kontrolní prostředek veřejnosti o plnění úlohy justice.	0,13	4	0,52	
	Rozšiřování povědomí veřejnosti o trestních případech, při nichž byl uložen výjimečný trest a o problematice justice.	0,7	3	2,1	
W	Zkreslování informací o případu, zjednodušování.	0,19	-3	-0,57	-3,62
	Publikace informací ještě před zahájením trestního řízení (obnova řízení).	0,24	-3	-0,72	
	Formulování mediálních názorů veřejnosti.	0,09	-4	-0,36	
	Zkreslování policejních statistik o četnosti	0,05	-5	-0,25	
	Negativní až vulgární hodnocení justice.	0,29	-4	-1,16	
	Příliš velká volnost médií.	0,14	-4	-0,56	
O	Publikování citlivějších a kvalitnějších informací.	0,27	3	0,81	3,79
	Publikované informace by měly více splňovat funkci výchovnou a preventivní.	0,33	3	0,99	
	Přijímání nových kodexů médií a úprava těch současných.	0,13	3	0,39	
	Média by měla dbát na vyjádření justice, než začnou šířit závažná obvinění.	0,2	1	0,2	
	Represivní opatření.	0,7	2	1,4	
T	Ohrožení nezávislosti a nestrannosti soudů a soudců.	0,24	-4	-0,96	-3,42
	Vzbuzení negativního postoje společnosti k činnosti justice.	0,14	-3	-0,42	
	Ohrožení autority justice.	0,09	-5	-0,45	
	Větší strach z kriminality a z potenciální viktimmnosti.	0,05	-3	-0,15	
	Ovlivňování svědků a soudů v jejich dalším rozhodování.	0,19	-3	-0,57	
	Protireakce Evropské komise a Soudního dvore EU.	0,29	-3	-0,87	

Interní část SWOT analýzy (součet slabé a silné stránky) vychází 2,47. Externí část SWOT analýzy (součet příležitostí a hrozeb) činí 0,37. Výsledkem konečné bilance (součet interní a externí části) je číslo 2,84. Bilance SWOT analýzy není sice nejhorší, ale stále je co zlepšovat. Při důkladné prohlídce je zřejmé, že nejvyššího zlepšení dosáhneme u slabých stránek. Největší potenciál ke zlepšení celkové bilance představuje položka Negativní až vulgární hodnocení justice, jelikož má nejvyšší hodnotu ze sloupce součinu a položka Zkreslování policejních statistik kvůli nejvyššímu negativnímu hodnocení (sloupec body). Řešením by mohlo být, aby média více dbala na etiku (viz. Etický kodex) a průběžně ke svým článkům také zařadit i skutečné policejní statistiky, aby tím nevznikal strach z kriminality a z potencionální viktimmnosti. Dle hodnoty nejvyšší hrozbu představuje položka Ohrožení nezávislosti a nestrannosti soudů a soudců.

Nejvyšší hodnota bylo vyhodnocena u silných stránek. Projevil se zde silný vliv na rozšiřování povědomí veřejnosti o trestních případech, při nichž byl uložen výjimečný trest a o problematice justice. Slabé stránky a hrozby ve sloupci suma dosáhli podobného výsledku. Naopak suma silných stránek je vyšší o 1,10 než příležitosti. I když zde nepřevyšují škodlivé položky nad pomocnými, existuje zde stále riziko, že pokud nedojde k nápravě slabých položek, může se hodnota hrozeb časem ještě zvýšit. Proto je důležité, aby se média pokusila na slabých položkách zapracovat, aby se tím riziko hrozby eliminovalo.

ZÁVĚR

V obou případech (Ševčíka a Kramného) byla uložena mírnější forma výjimečného trestu. Avšak kdyby byl Kramný souzen podle tr. zák. účinného v době 1990 jako Ševčík, bylo by mu pravděpodobně uloženo doživotí, jelikož mírnější formu by délkou svého trestu přesahoval o 3 roky. Vzhledem k měnící se právní úpravě problematiky pro výjimečný trest byli oba zařazení do jiného typu zařízení pro výkon trestu. Překvapila mě daleko vyšší míra iniciativy obhajoby Kramného, jež se angažovala u návrhů na dokazování, na opravných a mimořádných prostředcích. Vzhledem k tomu, že rozsudek Ševčíka byl psán na psacím stroji, jsou některé stránky málo čitelné a je o něco méně přehlednější než novější rozsudek Kramného, kde se vyskytuje i tučně označený text. Rozsudek Kramného bylo lehké získat oproti Ševčíkovo. Musela jsem o něj žádat dokonce 2x na základě zákona o svobodném přístupu k informacím, jelikož takto starý rozsudek byl k dispozici pouze v písemné formě a poprvé mi byl zaslán naprosto nečitelně.

Jelikož se mi v případě Ševčíka nepodařilo na internetu dohledat mediální články starší než 2 roky, byly rozebrány pouze aktuální informace. Oba případy spojuje v médiích označení „justičního omylu, zločinu“ apod. dále také těmito případy intenzivně zabývá spolek Šalamoun. Díky angažovanosti tohoto spolku ve spolupráci s médii se veřejnosti dostávají informace o chybách justice a nespravedlivého odsouzení obou zmíněných. Avšak takto bylo učiněno bez vyjádření justice a obnova řízení ještě nebyla ani zahájena, což si nemyslím, že bylo správné. Stále se věci můžou ještě ukázat zcela jinak. Což by v případě Kramného nebylo nic neobvyklého, vzhledem ke skutečnostem, které případ provázely. Obsah mediálních článků vyjadřuje pobouření proti prohřeškům justice, společnost to vnímá nejspíše podobně, ostatně i ve mně to evokovalo určité pobouření. Díky těmto informacím se zvyšuje riziko ohrožující nezávislost a nestrannost soudů. Problémy s justicí nezaznamenaly jen naše média, ale také ta zahraniční, kde situace vygradovala k protireakci Evropské komise i Soudního dvora Evropské unie. Nemůže k tomu dojít časem ale i v našem státě?

Mediální výstupy a snaha spolku Šalamoun zvyšuje pravděpodobnost, že se o tyto případy budou soudy znovu zabývat. Mohlo by tak dojít k propuštění odsouzeného Kramného a očištění jména obou odsouzených. Avšak i přes to se jedná o lidské životy, které díky těmto pochybením byli nenávratně dotčeny. Na druhou stranu takto zveřejněné informace slouží veřejnosti jako kontrolní prostředek o plnění

úlohy justice. Veřejnost si z těchto informací rozšiřuje povědomí o trestních případech, při nichž byl uložen výjimečný trest a také o problematice justice.

U medializace těchto případů je stále co zlepšovat zejména u negativního až vulgárního hodnocení justice. Podle vyhodnocení SWOT analýzy nejvyšší hrozbu medializace představuje v ohrožení nezávislosti a nestrannosti soudů. Média by měla více dbát na etiku a zejména zapracovat na slabých stránkách, aby se tím riziko hrozby eliminovalo.

SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ

Literární zdroje

1. BEDNAŘÍK, P., J. JIRÁK a B. KÖPPLOVÁ. *Dějiny českých médií: od počátku do současnosti*. Praha: Grada, 2011. Žurnalistika a komunikace. 448 s.
2. DRBOHLAV, A. *Psychologie masových vrahů: příběhy temné duše a nemocné společnosti*. Praha: Grada, 2015. Psyché (Grada). 321 s.
3. FRYŠTÁK, M. *Trestní právo hmotné*. Ostrava: Key Publishing, 2015. Právo (Key Publishing). 192 s.
4. MAGUIRE, M., MORGAN, R. a REINER, R. *The Oxford handbook of criminology*. 4. vyd. New York: Oxford University Press Inc., 2007. 1185 s.
5. MARSH, I. a MELVILLE, G. *Crime, justice and the media*. 1. vyd. New York: Routledge, 2009. 192 s.
6. MATOUŠKOVÁ, I. *Aplikovaná forenzní psychologie*. Praha: Grada, 2013. Psyché (Grada). 296 s.
7. MUSIL, J., V. KRATOCHVÍL a P. ŠÁMAL. *Kurs trestního práva: trestní právo procesní*. 3. přeprac. a dopl. vyd. Praha: C. H. Beck, 2007. 1166 s.
8. NAVRÁTILOVÁ, J. *Výjimečný trest*. Praha: Leges, 2010. Teoretik. 256 s.
9. OSVALDOVÁ, B. *Zpravodajství v médiích*. 2., upr. vyd. Praha: Karolinum, 2011. 146 s.
10. SPIRIT, M. *Úvod do studia práva*. 2. vyd., aktualiz. dle nového občanského zákoníku. Praha: Grada, 2014. Expert (Grada). 192 s.
11. TOMÁŠEK, J. *Úvod do kriminologie: jak studovat zločin*. Praha: Grada. 2010. 216 s.
12. VANTUCH, P. *Trestní zákoník s komentářem: komentář k zákonu č. 40/2009 Sb., ve znění pozdějších předpisů: informace z judikatury: k 1.8.2011*. Olomouc. Anag. 2011. 1367 s.

Elektronické zdroje

1. BOK, J. a PERIČEVIČ, V. Šalamoun - spolek na podporu nezávislé justice v ČR. *Petr Kramný - nekonečný příběh* [online]. [Cit. 2020-02-04]. Dostupné z WWW: <<http://spoleksalamoun.com/sd/novinky/hlavni-stranka/Kramny-nekonecny-pribeh.html>>.

2. BOK, J. Šalamoun - spolek na podporu nezávislé justice v ČR. *Proč transparentní účet pro Romana Ševčíka?* [online]. [Cit. 2020-02-04]. Dostupné z WWW: <<http://spoleksalamoun.com/sd/novinky/hlavni-stranka/sevcik-ucet-transparentni.html>>.
3. Mgr. Háková L. Institut pro kriminologii a sociální prevenci. *Prezentace kriminality a trestních sankcí v médiích* [online]. 2019, [cit. 2020-02-13]. Dostupné z WWW: <<https://www.vsfs.cz/periodika/forezní-vedy-2019-1-04.pdf>>.
4. PERIČEVIČ, V. Šalamoun - spolek na podporu nezávislé justice v ČR. *Roman Ševčík český Tomazs Komenda* [online]. [Cit. 2020-02-04]. Dostupné z WWW: <<http://spoleksalamoun.com/sd/novinky/hlavni-stranka/sevcik-komenda.html>>.
5. PERIČEVIČ, V. Šalamoun - spolek na podporu nezávislé justice v ČR. *Petr Kramný by měl s obnovou řízení uspět, říká uznávaný bývalý soudce JUDr. Pavel Kučera* [online]. [Cit. 2020-02-04]. Dostupné z WWW: <<http://spoleksalamoun.com/sd/novinky/hlavni-stranka/rozhovor-judr-pavel-kucera.html>>.
6. PERIČEVIČ, V. Šalamoun - spolek na podporu nezávislé justice v ČR. *Tisková zpráva Spolku Šalamoun k trestní věci Petra Kramného* [online]. [Cit. 2020-02-04]. Dostupné z WWW: <<http://spoleksalamoun.com/sd/novinky/hlavni-stranka/tiskova-zprava-kramny-podvrh.html>>.
7. PERIČEVIČ, V. Šalamoun - spolek na podporu nezávislé justice v ČR. *Petr Kramný by měl s obnovou řízení uspět, říká uznávaný bývalý soudce JUDr. Pavel Kučera* [online]. [Cit. 2020-02-04]. Dostupné z WWW: <<http://spoleksalamoun.com/sd/novinky/hlavni-stranka/rozhovor-judr-pavel-kucera.html>>.
8. Spolek Šalamoun - spolek na podporu nezávislé justice v ČR. *O Spolku Šalamoun* [online]. [Cit. 2020-02-04]. Dostupné z WWW: <<http://spoleksalamoun.com/o-spolku-salamoun/>>.
9. *Statistická ročenka Vězeňské služby České republiky* [online]. [Cit. 2019-01-27]. Dostupné z WWW: <<https://www.vscr.cz/wp-content/uploads/2019/05/Statisticka%20ro%C4%8Denka-2018.pdf>>.
10. Studie Centra pro výzkum veřejného mínění Sociologického ústavu AV. *Kriminalita a úspěšnost policie v očích české veřejnosti* [online]. (srov. CVVM 2003). [Cit. 2020-02-13] Dostupné z WWW:

https://cvvm.soc.cas.cz/media/com_form2content/documents/c2/a294/f9/100206s_ob30409.pdf.

11. Syndikát novinářů ČR, z.s. *Etický kodex* [online]. 2017, [cit. 2020-02-13]. Dostupné z WWW: <<https://syndikat-novinaru-cr-z-s.webnode.cz/etika/kodex/>>.
12. Šalamoun - spolek na podporu nezávislé justice v ČR. *Kauza Kramný v roce 2020* [online]. [Cit. 2020-02-04]. Dostupné z WWW: <<http://spoleksalamoun.com/sd/novinky/hlavni-stranka/kramny-rok-2020.html>>.
13. Šalamoun - spolek na podporu nezávislé justice v ČR. *Petr Kramný - smutné čtyřleté výročí selhání justice* [online]. [Cit. 2020-02-04]. Dostupné z WWW: <<http://spoleksalamoun.com/sd/novinky/hlavni-stranka/petr-kramny-ctyri-roky.html>>.
14. Vazební věznice Praha – Pankrác. *Výkon trestu odnětí svobody* [online]. [Cit. 2018-10-24]. Dostupné z WWW: <<https://www.vscr.cz/vazebni-veznice-praha-pankrac/o-nas/vykon-vezenstvi/vykon-trestu-odneti-svobody/>>.
15. VS ČR. 2015. *Koncepce vězeňství do roku 2025*. 2015. [online]. Praha: Ministerstvo spravedlnosti ČR, 2015 [cit. 2019-01-27]. Dostupné z WWW: <<http://vscr.cz/wpcontent/uploads/2017/06/Koncepce-vezenstvi.pdf>>.

Legislativní dokumenty

1. ČESKO a SLOVENSKO. Zákon č. 141 ze dne 29. listopadu 1961 o trestním řízení soudním In: ASPI. Praha: Wolters Kluwer ČR [vid. 2020-01-26].
2. ČESKO a SLOVENSKO. Zákon č. 175 ze dne 2. května 1990, kterým se mění a doplňuje trestní zákon. In: ASPI. Praha: Wolters Kluwer ČR [vid. 2020-01-20].
3. ČESKO a SLOVENSKO. Zákon č. 392/1992 Sb. úplné znění trestního zákona ze dne 29. listopadu 1961 č. 140 Sb., jak vyplývá ze změn a doplnění provedených zákonem ze dne 19. prosince 1962 č. 120 Sb. In: ASPI. Praha: Wolters Kluwer ČR [vid. 2020-01-20].
4. ČESKO. Zákon č. 169 / 1999 Sb. o výkonu trestu odnětí svobody a o změně některých souvisejících zákonů. In: Sbírka zákonů, Česká republika. 1999, částka 58.

5. ČESKO. Zákon č. 169 ze dne 30. června 1999 o výkonu trestu odnětí svobody a o změně některých souvisejících zákonů. In: ASPI. Praha: Wolters Kluwer ČR [vid. 2020-01-26].
6. ČESKO. Zákon č. 218 ze dne 25. června 2003 o odpovědnosti mládeže za protiprávní činy a o soudnictví ve věcech mládeže a o změně některých zákonů (zákon o soudnictví ve věcech mládeže). In: ASPI. Praha: Wolters Kluwer ČR [vid. 2020-01-15].
7. ČESKO. Zákon č. 320 ze dne 25. května 2006, kterým se mění zákon č. 140/1961 Sb., trestní zákon, ve znění pozdějších předpisů. In: ASPI. Praha: Wolters Kluwer ČR [vid. 2020-01-16].
8. ČESKO. Zákon č. 40 ze dne 8. ledna 2009, trestní zákoník. In: ASPI. Praha: Wolters Kluwer ČR [vid. 2020-01-15].
9. ČESKO. Zákon č. 58 ze dne 19. ledna 2017, kterým se mění zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 169/1999 Sb., o výkonu trestu odnětí svobody a o změně některých souvisejících zákonů, ve znění pozdějších předpisů, a další související zákony. In: ASPI. Praha: Wolters Kluwer ČR [vid. 2020-01-28].
10. ČESKOSLOVENSKO. Trestní zákon č. 140 ze dne 29. listopadu 1961. In: Sbírka zákonů, Československá socialistická republika. 1961, částka 65.
11. ČESKOSLOVENSKO. Zákon č. 140 ze dne 29. listopadu 1961, trestní zákoník In: ASPI. Praha: Wolters Kluwer ČR [vid. 2020-01-25].
12. ČESKOSLOVENSKO. Zákon č. 45 ze dne 25. dubna 1973, kterým se mění a doplňuje trestní zákon. In: ASPI. Praha: Wolters Kluwer ČR [vid. 2020-01-25].
13. Sdělení č. 209/1992 Sb., sdělení federálního ministerstva zahraničních věcí o sjednání Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod a Protokolů na tuto Úmluvu navazujících. In: Sbírka Interních aktů řízení policejního prezidia České republiky. [vid. 2020-02-15].
14. Usnesení předsednictva České národní rady ze dne 16. prosince 1992 o vyhlášení Listiny základních práv a svobod jako součásti ústavního pořádku České republiky. In: ASPI. Praha: Wolters Kluwer ČR [vid. 2020-02-10].
15. Závazný pokyn policejního prezidenta ze dne 20.10.2010 č. 135/2010 o pátrání. In: Sbírka Interních aktů řízení policejního prezidia České republiky. [vid. 2020-02-15].

Internetové články

1. BLAŽEK, V. *Kramný dostal za vraždu manželky a dcery 28 let. Měl strach, že ho žena opustí, řekla soudkyně* [online]. *Economia, a.s.*, 1999–2019, 7. 1. 2016 [cit. 2019-02-20]. Dostupné z WWW: <<https://zpravy.aktualne.cz/domaci/rozsudek-soud-s-kramnym/r~a9846274b52711e59772002590604f2e/>>.
2. ČTK a GADZBYL, J. *Ústavní soud zamítl stížnost Kramného. Obhájkyň požádá o obnovu procesu* [online]. Praha: MAFRA, 1999-2019, 8. 3. 2018 [cit. 2019-02-21]. Dostupné z WWW: <https://www.idnes.cz/ostrava/zpravy/petr-kramny-ustavni-soud-zamit-stiznost-obnoveni-procesu-spolek-salamoun-rejzkova.A180308_080441_ostrava-zpravy_jog>.
3. DCE. *Proč nedostal Kramný za vraždu dcery a manželky doživotí? Soudkyně vysvětlila mírný trest* [online]. Czech News Center a.s., 2001–2019, 7. 1. 2016 [cit. 2019-02-22]. Dostupné z WWW: <<https://www.blesk.cz/clanek/zpravy-pripad-petr-kramny/365894/proc-nedostal-kramny-za-vrazdu-dcery-a-manzelky-dozivoti-soudkyne-vysvetlila-mirny-trest.html>>.
4. GABZDYL, J. a WOJNAR, P. *Vrchní soud potvrdil 28 let pro Kramného. Zmírnil jen finanční náhrady* [online]. Praha: MAFRA, 1999-2019, 1. 6. 2016 [cit. 2019-02-21]. Dostupné z WWW: <https://www.idnes.cz/ostrava/zpravy/rozsudek-petr-kramny-odvolaci-vrchni-soud.A160531_182023_ostrava-zpravy_jog>.
5. CHÁB, Š. *20 let v kriminálu, 10 let na psychiatrii. Za co? Za nic. Komentář Štěpána Chába* [online]. 2013–2020, 22. 03. 2019 [cit. 2020-03-17]. Dostupné z WWW: <<https://www.krajskelisty.cz/jihomoravsky-kraj/21625-20-let-v-kriminalu-10-let-na-psychiatrii-za-co-za-nic-komentar-stepana-chaba.htm>>.
6. CHADEE, D. *Fear of Crime and the Media: from perceptions to reality* [online]. *Criminal Justice Matters*. 2001, roč. 43, č. 1, s. 10 [cit. 2020-02-04]. Dostupné z WWW: <<https://www.crimeandjustice.org.uk/sites/crimeandjustice.org.uk/files/09627250108552955.pdf>>.
7. JN. *Po 30 letech nové důkazy! Dvojnásobný vrah Roman Ševčík má naději na očištění svého jména* [online]. CZECH NEWS CENTER a.s., 2013–2020,

17. března 2019 [cit. 2020-03-17]. Dostupné z WWW: <<https://www.blesk.cz/clanek/regiony-brno-brno-krimi/600163/po-30-letech-nove-dukazy-dvojnásobny-vrah-roman-sevcik-ma-nadeji-na-ocistení-sveho-jmena.html>>.
8. JUDr. J. BAXA. *Nezávislost soudů – kdo a proč ji má bránit, aneb kdo jsou ti útočníci* [online]. ATLAS consulting spol. s.r.o., 27. 6. 2019 [cit. 2020-02-22]. Dostupné z WWW: <<https://www.pravniprostor.cz/clanky/ustavni-pravo/nezavislost-soudu-kdo-a-proc-ji-ma-branit-aneb-kdo-jsou-ti-utocnici>>.
9. KNAPOVÁ, A. *Na svobodu se po 30 letech dostal Roman Ševčík, oběť pravděpodobně největšího českého justičního omylu* [online]. CZECH NEWS CENTER a.s., 2001 – 2020, 29. března 2019 [cit. 2020-03-17]. Dostupné z WWW: <<https://www.reflex.cz/clanek/rozhovory/94133/na-svobodu-se-po-30-letech-dostal-roman-sevcik-obet-pravdepodobne-nejvetsiho-ceskeho-justicniho-omylu.html>>.
10. PERIČEVIČ, V. *Kauza Roman Ševčík: Po skoro 30 letech propuštěn z ústavní léčby, aneb jeden zmařený život* [online]. Praha: MAFRA, 1999–2020, 12. 3. 2019 [cit. 2020-03-17]. Dostupné z WWW: <<https://pericevic.blog.idnes.cz/blog.aspx?c=704358>>.
11. PIŠTORA, F. *Justiční zločin na Petru Kramném. Justiční mafie zametá stopy. Dala komunistická svině Gilová příkaz k likvidaci důkazů* [online]. Česká expedice, z. s., 2020, 11. 09. 2018. [cit. 2020-02-14] Dostupné z WWW: <<http://www.vlasteneckenoviny.cz/?p=206810>>.
12. WOJNAR, P. a GABZDYL, J.. *Případ Kramný se vrátí v září k soudu, vrah ženy a dcery žádá nové řízení.* www.idnes.cz [online]. Praha: MAFRA, 1999-2019, 28. 8. 2018 [cit. 2019-02-21]. Dostupné z WWW: <https://www.idnes.cz/ostrava/zpravy/kramny-obnova-rizeni-soud-navrh.A180828_120210_ostrava-zpravy_woj>.

Ostatní zdroje

Kromě výše uvedených zdrojů byly při zpracování bakalářské práce využity následující materiály:

- Prager a Oberschlick proti Rakousku, rozsudek ESLP ze dne 26. 4. 1995, stížnost č. 15974/90.
- Rozsudek Krajského soudu v Ostravě ze dne 7. 1. 2016, č. j. 50T 5 /2015.
- Rozsudek Krajského soudu v Brně ze dne 14. 11. 1990, sp. zn. 1T 9/90.

SEZNAM TABULEK A GRAFŮ

Tabulka 1: SWOT analýza medializace konkrétních trestných případů při ukládání výjimečného trestu (zdroj: vlastní výpočty).....	50
---	----